UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

KOHEZIJSKA POLITIKA V EU IN USPEŠNOST ČRPANJA KOHEZIJSKIH SREDSTEV V SLOVENIJI

Ljubljana, januar 2015

NINA RIHTER

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana NINA RIHTER študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica magistrskega dela z naslovom KOHEZIJSKA POLITIKA V EU IN USPEŠNOST ČRPANJA KOHEZIJSKIH SREDSTEV V SLOVENIJI, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. ANDREJEM SUŠJANOM.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
    - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
    - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____ Podpis avtorice:_____

KAZALO

UVOD 1
1 KOHEZIJSKA POLITIKA V EVROPSKI UNIJI 3
1.1 Nastanek in razvoj Evropske unije 3
1.2 Razvojna obdobja kohezijske politike 6
1.2.1 Obdobje do leta 1989 6
1.2.2 Obdobje od leta 1989 do leta 1993 7
1.2.3 Obdobje od leta 1994 do leta 1999 8
1.2.4 Obdobje od leta 2000 do leta 2006 9
1.2.5 Obdobje od leta 2007 do leta 2013 12
1.3 Načela delovanja kohezijske politike 19
1.4 Instrumenti izvajanja kohezijske politike 21
1.4.1 Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) 21
1.4.2 Evropski socialni sklad (ESS) 23
1.4.3 Kohezijski sklad (KS) 25
1.4.4 Evropska investicijska banka 26
1.5 Finančni okvir za novo programsko obdobje 2014-2020 26
2 KOHEZIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI 30
2.1 Uspešnost črpanja sredstev kohezijske politike v Sloveniji 30
2.2 Operativni programi kohezijske politike v Sloveniji 40
2.2.1 Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov (OP RR) 41
2.2.2 Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture (OP ROPI) 43
2.2.3 Operativni program razvoja človeških virov (OP RČV) 45
2.2.4 Evropsko teritorialno sodelovanje v Sloveniji 47
2.3 Problemi pri črpanju kohezijskih sredstev 52
3 PRIMERI DOBRIH PRAKS V SLOVENIJI – PROJEKTI FINANCIRANI S POMOČJO STRUKTURNIH SKLADOV IN KOHEZIJSKEGA SKLADA 54
3.1 Evropski socialni sklad 54
3.1.1 eZdravje - gonilo informatizacije slovenskega zdravstvenega sistema 54
3.1.2 Projekt " Dan za punce" 55
3.2 Evropski sklad za regionalni razvoj 56
3.2.1 Celostna prenova gradu Rajhenburg 56
3.2.2 Izgradnja štirisedežnice Kekec z razširitvijo smučišča 56

3.3 Kohezijski sklad ... 57
3.3.1 Rekonstrukcija, elektrifikacija in nadgradnja železniške proge Pragersko-Hodoš za hitrosti do 160 km/h, modernizacija nivojskih prehodov in izvedba podhodov na železniških postajah ... 57
3.3.2 Evropska sredstva za projekt poglobitve vplovnega kanala v koprskem tovornem pristanišču ... 59
SKLEP ... 59
LITERATURA IN VIRI ... 63
PRILOGA

KAZALO TABEL

Tabela 1: Strukturni skladi in prioritetni cilji za obdobje 2000-2006 ... 12
Tabela 2: Finančna razporeditev sredstev kohezijske politike v državah članicah v finančni perspektivi 2007-2013 (tekoče cene, v EUR) ... 13
Tabela 3: Razporeditev sredstev kohezijske politike EU glede na cilje in regije ... 19
Tabela 4: Okvirni razrez sredstev strukturnih skladov kohezijske politike za obdobje 2014-2020 ... 29
Tabela 5: Neto proračunski položaj RS do proračuna EU v obdobju 2007-2013 (v mio EUR) ... 33
Tabela 6: Primerjalna tabela o neto proračunskem položaju RS do proračuna EU za obdobje 2007-2013 (v mio EUR) ... 35
Tabela 7: OBB držav članic EU v obdobju 2007-2013 ... 37
Tabela 8: Neto proračunski položaj RS do proračuna EU v obdobju od januarja do julija 2014 (v mio EUR) ... 38
Tabela 9: Podatki o črpanju evropskih sredstev po posameznih operativnih programih in skupaj, na dan 31.3.2014 (v EUR - EU del) ... 39
Tabela 10: Razpoložljiva in dodeljena sredstva iz naslova dodatnih pravic porabe - po OP-jih, 31.3.2014 ... 39
Tabela 11: Viri financiranja OP RR po razvojnih prioritetah (v EUR) ... 42
Tabela 12: Črpanje kohezijskih sredstev OP RR po razvojnih prioritetah (stanje na dan 31.3.2014) ... 43
Tabela 13: Viri financiranja OP ROPI po razvojnih prioritetah (v EUR) ... 44
Tabela 14: Črpanje kohezijskih sredstev OP ROPI po razvojnih prioritetah (stanje na dan 31.3.2014) ... 45
Tabela 15: Viri financiranja OP RVČ po razvojnih prioritetah (v EUR) ... 46
Tabela 16: Črpanje kohezijskih sredstev OP RVČ po razvojnih prioritetah (stanje na dan 31.3.2014) ... 47
Tabela 17: Razdelitev sredstev po programih čezmejnega sodelovanja (v EUR) ... 50
Tabela 18: Razdelitev sredstev po programih transnacionalnega sodelovanja (v EUR) ... 51

KAZALO SLIK

Slika 1: Finančna razporeditev sredstev kohezijske politike v državah članicah v finančni perspektivi 2007-2013 (tekoče cene, v mrd EUR) 14
Slika 2: Razdelitev kohezijskih sredstev po ciljih kohezijske politike za obdobje 2007-2013 (v odstotkih) 15
Slika 3: Regije, upravičene do pomoči v okviru cilja konvergenca za obdobje 2007-2013 16
Slika 4: Regije upravičene do sredstev iz cilja regionalna konkurenčnost in zaposlovanje v obdobju 2007-2013 17
Slika 5: Regije upravičene do financiranja v okviru čezmejnega sodelovanja v obdobju 2007-2013 18
Slika 6: Načela delovanja kohezijske politike 21
Slika 7: Razdelitev Slovenije na dve kohezijski regiji (NUTS 2) v obdobju 2014-2020 28
Slika 8: Načrtovani in realizirani prihodki in odhodki proračuna RS glede na proračun EU za obdobje 2007-2013 34
Slika 9: Operativni proračunski saldo 2013 (v % BND) 36
Slika 10: Načrtovani in realizirani prihodki in odhodki proračuna RS glede na proračun EU za obdobje januar-julij 2014 38
Slika 11: Razporeditev kohezijskih sredstev po OP za programsko obdobje 2007-2013 (v odstotkih) 41
Slika 12: Financiranje projekta 58

UVOD

Evropska unija postaja s širitvami na novo nastajajoča združba polna vedno bolj raznolikih držav. Zavedanje, da socialne in ekonomske razlike v razvitosti med posameznimi državami in regijami ovirajo trajnostni razvoj Evropske unije kot celote in njeno konkurenčnost na globalni ravni je pripomoglo, da je prav ta raznolikost pripeljala do osnovanja skupne kohezijske politike. Kohezijska politika je ena izmed prioritetnih politik Evropske unije, katere temeljni cilj je zmanjševanje razvojnih razlik med posameznimi državami članicami po načelu solidarnosti, ki je usmerjeno k pospeševanju uravnoteženega razvoja tistih držav in regij, ki imajo slabši ekonomski in socialni položaj od povprečja Evropske unije.

Kohezijska politika je združba razvojnih aktivnosti države in lokalnih skupnosti, koordiniranih in sofinanciranih s strani Evropske unije, ki so namenjene zmanjševanju ekonomskih in socialnih razlik med regijami, ob upoštevanju načela solidarnosti. Ekonomska in socialna kohezija je v ospredje prišla po vstopu Grčije, Španije in Portugalske k Evropski uniji. S širitvijo se je pojavilo zavedanje, da razvojne razlike med posameznimi regijami in državami članicami ovirajo napredek Evropske unije, ter da lahko Evropska unija samo z enakomernim razvojem regij v državah članicah obdrži vodilno vlogo kot najbolj konkurenčno gospodarstvo v svetovnih razmerah. Z nadaljnjimi širitvami so se izzivi za evropsko kohezijsko politiko povečali, saj so se pokazale predvsem velike razlike v ekonomskem in socialnem razvoju med starimi in novimi članicami. S širitvijo Evropske unije na 28 držav članic so se kljub priložnostim, ki jih širitev ponuja, socialna, ekonomska in teritorialna neskladja na nacionalni in regionalni ravni povečala. Zato je glavna naloga kohezijske politike, da z upoštevanjem prednostnih nalog Evropske unije prispeva k zmanjševanju razlik med regijami in ustvari enakomeren razvoj. Koristi pri tem nimajo samo nerazvite države in regije, ki so večinoma prejemnice sredstev, temveč tudi države neto plačnice, saj se njihovim gospodarstvom odpira priložnost za vlaganja v manj razvite regije.

Namen magistrskega dela je predstaviti kohezijsko politiko EU in analizirati črpanje sredstev kohezijske politike v Sloveniji v finančni perspektivi 2007-2013, s ciljem da se oceni učinkovitost delovanja strukturnih skladov in kohezijskega sklada.

Cilj magistrskega dela je na osnovi predstavljene kohezijske politike, strukturnih skladov in kohezijskega sklada, ter problemov pri črpanju kohezijskih sredstev iz Evropske unije ugotoviti, ali Slovenija učinkovito ali neučinkovito črpa kohezijska sredstva. Z magistrskim delom želim predvsem ugotoviti, ali je možno nastale probleme ki nastajajo pri neučinkovitosti črpanja kohezijskih sredstev odpraviti ali ne in na kakšen način.

Vsebino magistrskega dela sem razdelila na tri poglavja. V prvem poglavju predstavim zgodovinski razvoj Evropske unije in v okviru tega tudi kohezijsko politiko. Ta je postala

pomembna šele, ko se je Skupnost začela širiti. Priključevale so se države z različnimi kulturnimi, zgodovinskimi in regionalnimi značilnostmi, kar je privedlo do ukrepanja na področju kohezijske politike. V nadaljevanju tega poglavja opredelim tudi razvojna obdobja, ki so pomembna za kohezijsko politiko. V teh obdobjih je prikazano, kako se je kohezijska politika razvijala in izpopolnjevala. V vsakem od teh obdobij so bili določeni cilji, v okviru katerih se je dodeljevala pomoč. V tem sklopu na kratko predstavim tudi načela v okviru katerih se kohezijska politika izvaja in njene nosilce.

V nadaljevanju prvega poglavja podrobno predstavim instrumente kohezijske politike EU. Strukturni skladi skupaj s kohezijskim skladom predstavljajo enega močnejših instrumentov s pomočjo katerih države članice EU prispevajo k skladnejšemu razvoju in premagovanju razvojnih razlik med regijami. V okviru strukturnih skladov je predstavljen Evropski sklad za regionalni razvoj, katerega glavni cilj je zmanjševanje razlik v stopnji razvitosti med regijami v EU. Kot drugi je predstavljen Evropski socialni sklad, katerega namen je izboljšati zaposlitvene možnosti s povečanjem zaposlovanja in povečanje prostorske in delovne mobilnosti zaposlenih. Strukturnim skladom sledi predstavitev kohezijskega sklada, ki sofinancira projekte na področju okolja in vseevropskih omrežij prometne infrastrukture. Temu sledi še predstavitev Evropske investicijske banke. Na koncu prvega poglavja na kratko predstavim še finančni okvir za novo finančno perspektivo 2014-2020, s katerim zaključim prvo poglavje, ki se nanaša predvsem na kohezijsko politiko EU.

Drugo poglavje je osredotočeno na uspešnost črpanja kohezijskih sredstev v Sloveniji. V tem delu magistrske naloge predstavim ocene učinkovitosti skladov pri črpanju evropskih sredstev v Sloveniji, ter operativne programe, ki delujejo znotraj kohezijske politike z namenom čim bolj smotrne razporeditve evropskih sredstev po določenih operativnih programih. Poleg dinamike črpanja evropskih sredstev v okviru operativnih programov glede na pravice porabe, je v magistrski nalogi predstavljeno tudi neto stanje državnega proračuna do proračuna EU. Pri analizi neto stanja državnega proračuna do proračuna EU je potrebno upoštevati prihodke in odhodke iz vseh evropskih politik (ne samo kohezijske politike), ker lahko samo tako ugotovimo ali je Slovenija neto prejemnica ali neto plačnica evropskih sredstev. Ministrstvo za finance v svojih poročilih o dinamiki črpanja evropskih sredstev upošteva samo prihodke in odhodke državnega proračuna, medtem ko Evropska komisija poleg plačil, ki so registrirana v državnem proračunu RS, zajema tudi plačila na namenske podračune kot tudi plačila, ki so na podlagi razpisov izplačana neposredno končnim upravičencem v RS (občinam, podjetjem, zasebnikom, javnim zavodom, itd.) in ne postanejo prihodek državnega proračuna RS ter tako niso zajeta v bilanci Ministrstva za finance. Neto položaj državnega proračuna držav članic do proračuna EU, evropska komisija imenuje "Operating Budgetary Balance - OBB" predstavlja pa razliko med sredstvi, ki jih država članica prispeva v proračun EU (brez plačil iz naslova tradicionalnih lastnih sredstev) in sredstvi, ki jih država članica počrpa iz proračuna EU (brez administrativnih stroškov) iz naslova evropskih politik.

V zadnjem tretjem poglavju magistrskega dela obravnavam primere dobrih praks v Sloveniji, financirane s pomočjo sredstev iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada. Za oba strukturna sklada in kohezijski sklad, predstavim projekte, ki so bili financirani z njihovimi sredstvi.

1 KOHEZIJSKA POLITIKA V EVROPSKI UNIJI

1.1 Nastanek in razvoj Evropske unije

Po drugi svetovni vojni se je začelo politično in gospodarsko povezovanje Evrope. Glavni cilj povezovanja je bila obnova porušene Evrope in zagotovitev trajnega miru ter blaginje med evropskimi državami, še posebej med največjima kontinentalnima državama Nemčijo in Francijo, kasneje v razmerah hladne vojne, pa predvsem želje po združeni Evropi. (Mrak, Mrak, & Rant, 2004, str. 3; Urad Vlade RS za informiranje, 2003, str. 4).

Francoski minister za zunanje zadeve, Robert Schuman, je v t.i. Schumanovi deklaraciji dejal, da je za svetovni mir potrebna združena Evropa, ki bo temeljila na solidarnosti. Predlagal je oblikovanje skupnega trga na področju proizvodnje premoga in jekla v Evropi pod skupno Visoko oblast (angl. *High Authority*), (Urad Vlade RS za informiranje, 2003, str. 4). Schuman je takole dejal v svojem govoru: "Svetovni mir se ne more zagotoviti brez ustvarjalnih prizadevanj, sorazmernih z nevarnostmi ki ga ogrožajo. Prispevek, ki ga lahko organizirana in živeča Evropa doprinese civilizaciji, je nujen za vzdrževanje miroljubnih odnosov. (…) Z združevanjem osnovne proizvodnje in z ustanovitvijo nove Visoke oblasti, katere odločitev bodo povezale Francijo, Nemčijo in druge države članice, bo ta predlog pripeljal do uresničitve prvega dejanskega temelja Evropske federacije, ki je nujen za ohranjanje miru." (Schumanova deklaracija - 9. maj 1950, 2013).

Govor Roberta Schumana o ustanovitvi skupnega trga za proizvodnjo premoga in jekla, ni prepričal le francoskih in nemških voditeljev, temveč tudi voditelje iz Italije, Belgije, Luksemburga in Nizozemske. Vse te države so se odločile, da bodo združile svoje industrije premoga in jekla in tako 18. aprila 1951 v Parizu podpisale Pariško pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (angl. *European Coal and Steel Community*). S tem se je začel celovit proces gospodarskega združevanja, ki je temeljil na prosti medsebojni trgovini in skupni carinski politiki (Mrak et al., 2004, str. 3; Urad Vlade RS za komuniciranje, 2014b).

Na podlagi uspeha Pariške pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, se je šest držav odločilo za razširitev skupnega trga na še druge gospodarske panoge. 25. marca 1957 je tako prišlo do podpisa Rimskih pogodb o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (angl. *European Economic Community,* v nadaljevanju EGS*)* in Evropske skupnosti za jedrsko energijo (angl. *European Atomic Energy Community,* v nadaljevanju

EURATOM). Pogodbi sta v veljavo stopili 1. januarja 1958. Cilj EGS je bil ustvariti gospodarsko skupnost, ki bo temeljila na prostem pretoku blaga, storitev, ljudi in kapitala (Urad Vlade RS za informiranje, 2003, str. 4; Urad Vlade RS za komuniciranje, 2014b).

EGS je 30. julija 1962 uvedla skupno kmetijsko politiko, ki je državam omogočala skupni nadzor nad živilsko proizvodnjo (Urad Vlade RS za komuniciranje, 2014b).

Pogodba o združitvi, s katero so vse tri Skupnosti dobile enotno Komisijo, Svet in Parlament je bila podpisana leta 1965. S tem pa je postalo tudi preglednejše njihovo delovanje. Člane Evropskega parlamenta so prvotno izbirali nacionalni parlamenti, leta 1979 pa so bile organizirane prve splošne neposredne volitve v Evropski parlament, ki so državljanom držav članic omogočile, da volijo kandidata po svoji lastni izbiri. Od leta 1979 potekajo volitve vsakih pet let (Mrak et al., 2004, str. 3).

Z odstranitvijo še zadnjih carinskih ovir in količinskih omejitev ter uvedbo enotne carinske stopnje pri trgovanju s tretjimi državami je bila leta 1968 vzpostavljena carinska unija, kot prva stopnja k izgradnji skupnega trga.

Učinek vsega tega povezovanja je bil velik, saj je trgovanje zaradi zmanjševanja in postopnega ukinjanja ovir hitro narastlo. Vse te prednosti sodelovanja in povezovanja v politične in gospodarske integracije, pa so kmalu začele zanimati tudi druge države. Prva širitev, s šestih na devet članic, se je zgodila leta 1973, ko so k Skupnosti pristopile Velika Britanija, Irska in Danska, Norvežani pa so se na referendumu odločili proti ratifikaciji pristopne pogodbe. S to širitvijo so bile uvedene nove socialne in okoljske politike, leta 1975 pa je bil ustanovljen Evropski sklad za regionalni razvoj (angl. *European Regional Development Fund,* v nadaljevanju ESRR). K Skupnosti so v 80. letih pristopile še tri države – leta 1981 je deseta članica postala Grčija, leta 1986 pa sta se k Skupnost priključili še Španija in Portugalska. Razširitev je okrepila prisotnost Skupnosti v južni Evropi in močno povečala potrebo po razširitvi programov pomoči za regionalni razvoj (Fontaine, 2007, str. 10).

Čeprav so bile leta 1968 carine odpravljene, trgovina ni potekala prosto preko meja Evropske Skupnosti, in sicer predvsem zaradi razlik v predpisih med državami članicami. Da bi države članice odstranile ovire, povečale harmonizacijo in s tem povečale svojo konkurenčnost, so leta 1986 podpisale Enotni evropski akt, ki je v veljavo stopil 1. julija 1987. Enotni evropski akt je pomenil prvo temeljno prenovo Rimske pogodbe. Razširil je formalne pristojnosti Skupnosti in prilagodil njeno institucionalno sestavo, njegov končni cilj pa je bil ustanovitev popolnoma prostega trga, to je prostora brez notranjih meja, v katerem je zagotovljeno prosto gibanje blaga, oseb, storitev in kapitala. (Mrak et al., 2004, str. 4). Uvedel je tudi povečano sodelovanje med državami članicami, zlasti na področju ekonomske, monetarne, socialne, okoljevarstvene politike, znanstvenih raziskav in tehnologije.

S podpisom Maastrichtske pogodbe oziroma Pogodbe o Evropski uniji 7. februarja 1992, ki je stopila v veljavo 1. novembra 1993, se je Skupnost z vpeljavo novih oblik sodelovanja predvsem na področju obrambe in pravosodja, preimenovala v Evropsko unijo (angl. *European Union*). S podpisom pogodbe so dotedanjemu, predvsem gospodarskemu sodelovanju med državami članicami dodali tudi politično dimenzijo. Pogodba je uvedla tudi državljanstvo Evropske unije, ki ne nadomešča nacionalnega državljanstva, temveč ga dopolnjuje. Državljan katerekoli članice tako postane tudi državljan Evropske unije (Urad Vlade RS za informiranje, 2003, str. 5). Maastrichtska pogodba je postavila tudi temelj za uvedbo Evropske monetarne unije (angl. *European Monetary Union*) ter nove evropske skupne valute - evro. Do končne uvedbe EMU je prišlo leta 1999 z uvedbo evra kot knjižnega denarja. Evrski bankovci in kovanci pa so v dvanajstih članicah evro območja prišli v obtok leta 2002. Evro je danes poleg ameriškega dolarja ena najmočnejših denarnih valut na svetu, tako za plačila kot za rezerve.

Avstrija, Finska in Švedska so k Evropski uniji pristopile leta 1995. Norvežani pa so vstop kljub odločnim prizadevanjem svoje vlade znova bojkotirali.

Maastrichtsko pogodbo je nadgradila Amsterdamska pogodba, ki je bila podpisana oktobra leta 1997, v veljavo pa je stopila 1. maja 1999. Amsterdamska pogodba poudarja spoštovanje človekovih pravic in demokratičnih načel v državah članicah, svobodo gibanja, boj proti brezposelnosti, uvaja nove cilje na področju pravosodja in notranjih zadev, boj proti organiziranemu kriminalu in ustanavlja funkcijo visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko. K Amsterdamski pogodbi je bil v evropski pravni red vključen tudi Schengenski sporazum o odpravi nadzora na notranjih mejah (Urad Vlade RS za informiranje, 2003, str. 6).

Februarja 2001 je bila podpisana Pogodba iz Nice, ki je stopila v veljavo 1. februarja 2003. Dokument prinaša predvsem institucionalne spremembe, nujne za delovanje Evropske unije s sedemindvajsetimi državami članicami, hkrati pa poudarja, da so po sprejemu 27. države potrebne nove rešitve (Mrak et al., 2004, str. 4).

Po padcu železne zavese so si za članstvo v EU začele intenzivno prizadevati še države nekdanjega vzhodnega bloka. Evropska unija je v tem začutila priložnost, da pomaga pri procesu stabilizacije evropske celine in z državami pristopnicami deli prednosti, ki jih je prineslo evropsko združenje. Največjo širitev je Evropska unija doživela 1. maja 2004, ko se je petnajsterici hkrati pridružilo kar deset držav (Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška, Litva, Latvija, Estonija, Slovenija, Ciper in Malta). 1. januarja 2007 pa se je unija z vstopom Romunije in Bolgarije povečala še za dve članici (Mrak et al., 2004, str. 4). S 1. julijem 2013, pa se je z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo, število članic povečalo na 28.

1.2 Razvojna obdobja kohezijske politike

1.2.1 Obdobje do leta 1989

Začetki kohezijske politike segajo v leto 1957, ko je šest ustanovnih držav članic (Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija, in Nizozemska) podpisalo Rimsko pogodbo, ki že v uvodu poudarja krepitev gospodarske skupnosti, kot sredstvo usklajenega razvoja z zmanjševanjem razlik med regijami in zmanjševanjem zaostalosti manj razvitih regij (SVLR, 2009, str. 8-9). Že v tistem času, so se države članice Evropske gospodarske skupnosti, zavedale kako pomemben je enakomeren regionalni razvoj. S povezovanjem držav je kohezijska politika vedno bolj pridobivala na pomenu in postala ključen element gospodarske in socialne kohezije (Mulec, 2008, str. 17)

Pogodba o EGS je bila podlaga za ustanovitev Evropskega socialnega sklada (angl. *European Social Fund,* v nadaljevanju ESS) ter Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (angl. *European Agricultural Guidance and Guarantee Fund,* v nadaljevanju EKUJS) leta 1958. ESS in EKUJS sta prva začela uresničevati različne ukrepe kohezijske politike, katerih cilj je bilo zmanjševanje razlik v razvitosti in življenjskemu standardu v posameznih državah članicah EGS (Mrak et al., 2004, str. 30).

O enotni evropski kohezijski politiki ni moč govoriti vse do prve širitve. Prvi resnejši premiki na področju kohezije so se začeli, ko so se leta 1973 k EGS pridružile Danska, Irska in Velika Britanija. Do povečanja regionalnih razlik je prišlo z vstopom teh treh držav. Na zahtevo novih članic (predvsem Velike Britanije) je bilo kohezijski politiki posvečeno več pozornosti. Kohezijska politika se je poleg kmetijskim območjem začela posvečati tudi drugim manj razvitim območjem znotraj EGS (npr. industrijskim območjem s staro industrijo).

Leta 1975 je bil ustanovljen Evropski sklad za regionalni razvoj, katerega naloga je bila prerazdelitev dela proračunskih prispevkov držav članic v najrevnejše regije Skupnosti (Mrak et al., 2004, str. 30).

Na začetku je bil ESRR majhen sklad, kajti pripadalo mu je manj kot 5 odstotkov denarja iz evropskega proračuna (Moussis, 1999, str. 177). Sklad v prvih letih ni imel le nezadostnega proračuna, temveč tudi pomanjkljivost, državam članicam je dodeljeval kvote, ki jih je bilo treba spoštovati pri razporejanju sredstev sklada in ki so se spremenile v finančni instrument na uslugo regionalnih politik držav članic namesto regionalne politike Skupnosti (Novaković, 2003, str. 12). Glede na kvoto so bile članice, neodvisno od ustreznosti regionalnih programov ali projektov, upravičene do sredstev, katera so uporabila za sofinanciranje svoje regionalne politike, pri čemer so članice same določile, katera problemska področja bodo upravičena do pomoči (Krajnc, 2001, str. 7). Države članice so torej dobile dodaten denar, ki so ga razporejale za različne projekte regionalnega

pomena, medtem ko Evropska komisija ni imela pravega vpliva na oblikovanje regionalne politike (Novaković, 2003, str. 12).

Leta 1979 se je zgodila prva sprememba sistema kvot, saj je bil uveden nekvotni del v okviru ESRR, ki mu je bilo namenjenih 5 odstotkov sredstev sklada (Jovanović, 1997, str. 301). S tem je Evropska komisija pridobila nekaj več možnosti za vplivanje na kohezijsko politiko (Novaković, 2003, str. 12). ESRR je sredstva delil na osnovi večletnih programov in ni financiral zgolj posameznih projektov. Hkrati se je ta sredstva smelo posredovati tudi v regije, ki jih države niso obravnavale kot problemsko območje (McDonald & Dearden, 1994, str. 167).

Do spremembe kvotnega sistema je prišlo v letu 1984, ko je bil kvotni sistem zamenjan s sistemom rangov (Krajnc, 2001, str. 7). V okviru nove usmeritve je Evropska komisija prek ESRR zagotavljala minimalen in maksimalen delež sredstev, ki ga lahko dobi posamezna država članica oziroma projekt (Tsoukalis, 1993, str. 238). Ob tem se je okrepilo načelo podpore integriranih razvojnih projektov na manjših območjih Skupnosti in integralne programe, ki so pokrivali večja območja. Nova usmeritev je vpeljala tekmovalnost, saj je več denarja dobil projekt, ki je bil bolje pripravljen in je posledično lahko prinesel večje koristi prebivalcem območja, ki ga je projekt zadeva (Novaković, 2003, str. 13).

Na razvoj enotne evropske kohezijske politike je imela velik vpliv Enotna evropska listina (angl. *Single European Act*), ki je stopila v veljavo leta 1987 (Vršaj, 2002, str. 115). Listina je z novimi členi dodatno okrepila vlogo strukturnih skladov pri doseganju kohezijskega cilja, da bi se spodbujal usklajen razvoj celotne Skupnosti in zmanjšale razlike med posameznimi članicami oziroma regijami (Mulec, 2008, str. 19). Za uresničitev ciljev kohezijske politike, določenih v Enotni evropski listini, je Evropska komisija leta 1988 povečala delež sredstev, namenjenih za delo strukturnih skladov v obdobju 1989-1993 (Mrak et al., 2004, str. 31). Februarja 1988 je Evropski svet v Bruslju določil začetek delovanja t.i. "solidarnostnih[1]" skladov in zanje namenil 68 milijard ECU, kar je znašalo 25% proračuna Skupnosti.

1.2.2 Obdobje od leta 1989 do leta 1993

Sprejetje 1. Delorsovega paketa leta 1988 je napovedovalo obsežno reformo strukturnih skladov, kmetijske politike in financiranja Skupnosti. Reforma je predstavljala začetno točko za novo regionalno politiko Skupnosti, ki je še posebej temeljila na usklajevanju njenih finančnih instrumentov in na usklajevanju politik držav članic in Skupnosti, z namenom, da se pomaga regijam, ki potrebujejo dodatni spodbujevalni sunek (Moussis,

[1] Prvotno imenovanje strukturnih skladov.

1999, str. 178, Novaković, 2003, str. 13). Od tega obdobja dalje lahko govorimo o dejanskem začetku enotne evropske kohezijske politike.

Z reformo leta 1988 je bilo sprejetih 5 prednostnih ciljnih področij delovanja kohezijske politike (Evropska komisija, 2000, str. 9; Inforegio, 2008, str. 10; Krajnc, 2001, str. 7; Vršaj, 2002, str. 243):

- Cilj 1: pospeševanje razvojnega in strukturnega prilagajanja regij, ki zaostajajo v razvoju;
- Cilj 2: pomoč regijam, ki so hudo prizadete zaradi upada industrije (jeklarstvo, tekstilna industrija, premogovništvo, ladjedelništvo);
- Cilj 3: boj proti dolgotrajni brezposelnosti in zagotavljanje enakih možnosti;
- Cilj 4: olajševanje vključevanja mladih na trg delovne sile;
- Cilj 5a: pospeševanje prilagajanja kmetijstva ter modernizacija in struktur spremembe v ribištvu;
- Cilj 5b: spodbujanje razvoja podeželja.

S tem, ko so bila po enotnem kriteriju določena ciljna področja izvajanja kohezijske politike, so države izgubile možnost, da bi lahko same odločale o alokaciji sredstev strukturnih skladov. Izvajanje kohezijske politike je v večji meri padlo na ramena Evropske komisije (Krajnc, 2001, str. 9). Države so morale Komisiji predložiti svoje regionalne razvojne programe, ti pa so bili upravičeni do sredstev, če so ustrezali določenim ciljem, na katere naj bi se sredstva osredotočila. Z reformo iz leta 1988 so bila določena tudi načela (koncentracije, dodatnosti, programiranja, partnerstva, učinkovitosti, subsidiarnosti), po katerih se še danes, izvaja kohezijska politika. Načela bodo opredeljena v nadaljevanju (Farič, 1999, str. 47).

1.2.3 Obdobje od leta 1994 do leta 1999

Pogodba o Evropski uniji iz Maastrichta leta 1992 je krepitev ekonomske in socialne kohezije postavila kot enega svojih temeljnih ciljev ob bok ekonomski in monetarni uniji, ter skupnemu trgu. V skladu z določili te pogodbe so bili oblikovani ukrepi, ki bi krepili ekonomsko in socialno kohezijo ter prispevali k zmanjšanju oziroma odpravi razlik v stopnjah razvoja posameznih regij. Željo po poglabljanju integracije je pospremila bojazen revnejših držav članic o neenakomerni porazdelitvi stroškov in koristi poglabljanja integracije. Pod pritiskom revnejših držav članic je bil leta 1993 ustanovljen Kohezijski sklad, katerega namen je bil podpirati projekte s področja okolja in prometa v najrevnejših državah članicah EU (Grčija, Španija, Portugalska in Irska). Za delovanje Kohezijskega sklada je bilo v obdobju 1993-1999 namenjenih 15,15 milijard ECU-jev (Mrak et al., 2004, str. 31; Farič, 1999, str. 49).

Reforma iz leta 1993 je ohranila cilje iz obdobja 1989-1993 skoraj nespremenjene, prišlo je le do nekoliko drugačne opredelitve. Cilj 1 je ostal nespremenjen. Pod ta cilj so se uvrščale regije (NUTS 2[2]), katerih BDP na prebivalca zadnja tri leta ni presegel 75 odstotkov povprečja EU-15. Pri cilju (2 in 5b) se je odločanje o področjih, ki so bila upravičena do pomoči preneslo, s Komisije na države članice. Reforma je prinesla tudi združitev ciljev 3 in 4 v cilj 3 ter vpeljavo novega cilja 4, ki je pomenil olajševanje prilagajanja delovne sile spremembam v industriji in proizvodnih sistemih. Po pristopu Avstrije, Švedske in Finske je bil 1. januarja 1995 vpeljan še cilj 6, katerega namen je bil razvoj in strukturno prilagajanje regij z zelo nizko gostoto prebivalstva (ta cilj je podpiral zelo redko naseljene regije predvsem na Finskem in Švedskem) (Farič, 1999, str. 49; Inforegio, 2008, str. 14).

V tako imenovanem Delorsovem paketu II, vloženem štiri dneve po podpisu Maastrichtske pogodbe, je Evropska Komisija predlagala program in proračun za približevanje ekonomski in monetarni uniji, ki bi Skupnosti omogočala v celoti izkoristiti organizirano gospodarsko območje in enotno valuto. Predlog je vključeval podrobnosti o novem Kohezijskem skladu, povečanje proračuna strukturnih skladov in poenostavitev izvedbenih pravil. Evropski svet je decembra 1992 sprejel novo finančno perspektivo za obdobje 1994-1999, v kateri je namenil 168 milijard ECU za strukturne sklade in Kohezijski sklad. To je pomenilo podvojitev letnih sredstev, vsota pa je bila enaka tretjini proračuna EU (Inforegio, 2008, str. 14).

Poleg že obstoječih strukturnih skladov je bil leta 1993 oblikovan tudi poseben sklad za ribištvo, imenovan Finančni instrument za usmerjanje ribištva (angl. *Financial Instrument for Fisheries Guidance,* v nadaljevanju FIUR), ki naj bi pomagal pri prilagajanju strukturnim spremembam na področju ribištva (Mrak et al., 2004, str. 31,43).

1.2.4 Obdobje od leta 2000 do leta 2006

Evropska komisija je leta 1997 objavila dokument Agenda 2000, s katerim je postavila okvir za nadaljnji razvoj Evropske unije in njenih politik. V tem dokumentu je bila poleg predlogov za reformo skupne kmetijske politike in novega finančnega okvira predvidena tudi reforma kohezijske politike. Do natančnejše opredelitve sredstev za kohezijsko politiko med letoma 2000-2006 je prišlo na srečanju Evropskega sveta, marca 1999, v Berlinu (Inforegio, 2008, str. 18).

V finančnem obdobju 2000-2006 so bila sredstva kohezijske politike usmerjena v tri prioritetne cilje od katerih sta bila prva dva cilja regionalna, tretji pa je bil horizontalen in

---

[2] Najpomembnejši kriterij Evropske skupnosti, ki se ga pri teritorialni členitvi upošteva, je povprečna velikost
teritorialnih enot, merjena s številom prebivalstva. Za raven NUTS 2 je to najmanj 800.000 prebivalcev na enoto.

je veljal za celotno območje Evropske unije. Cilji so bili naslednji (Aljančič & Horvat, 2001, str. 4; Moussis, 1999, str. 219; Pečar, 2002, str. 21-22; Mrak et al., 2004, str. 50-53):

- **Cilj 1** je bil usmerjen v pospeševanje razvojnega in strukturnega prilagajanja regij, ki so najbolj zaostajale v razvoju in so se srečevala z večjimi težavami glede gospodarske razvitosti, zaposlovanja in pomanjkljive infrastrukture. V Cilj 1 so bila vključena območja na teritorialni ravni NUTS 2, katerih BDP na prebivalca po kupni moči je bil manjši od 75 % povprečja Evropske unije. V Cilj 1 so bile zajete tudi redko poseljene regije na Finskem in Švedskem, ki so v prehodnem obdobju izpolnjevale kriterije za vključitev v Cilj 6, ter najbolj oddaljene regije, kot so francoska prekomorska ozemlja, Kanarski otoki, Azori in Madeira. Dodatno so v Cilj 1 spadala tudi nekatera priobalna področja na Švedskem (v skladu s Švedskim sporazumom o pridružitvi), severna Irska ter obmejna področja na Irskem, kjer je do leta 2004 potekal posebni program za mir in pomiritev. V ta cilj je bilo vključenih 22 % prebivalstva Evropske unije. Za regije iz Cilja 1 je bilo namenjenih 71,6 % sredstev iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada. Cilj 1 je bil financiran s strani vseh štirih strukturnih skladov (ESRR, ESS, EKUJS in FIUR) ter kohezijskega sklada.

- **Cilj 2** je bil namenjen ekonomskemu in socialnemu prestrukturiranju regij na ravni NUTS 3[3], ki so se soočale z ekonomskimi, socialnimi in s strukturnimi problemi. Sem so spadala industrijska, ruralna, urbana in od ribištva odvisna območja, ki so se soočala s strukturnimi problemi. V obdobju 2000-2006 je pod Cilj 2 spadalo 18 odstotkov evropskega prebivalstva, ki je prejemalo 11,5 % vseh razpoložljivih sredstev iz strukturnih skladov. Cilj 2 ni smel pokrivati več kot 18 % prebivalstva celotne Evropske unije. Ta zgornji prebivalstveni prag je bil določen za vsako državo članico posebej ob upoštevanju izpolnjevanja kriterijev za Cilj 2 in resnost strukturnih problemov na nacionalni ravni v primerjavi z ostalimi državami članicami. Zgornji prebivalstveni prag je določila Evropska komisija v sodelovanju z državo članico. Na območju celotne Evropske unije je bil 18-odstotni prebivalstveni prag razdeljen na naslednji način:

  - 10 % za industrijska in storitvena območja,
  - 5 % za ruralna območja,
  - 2 % za urbana območja,
  - 1 % za območja odvisna od ribištva.

Podrobnejši kriteriji za Cilj 2 pa so bili naslednji:

Industrijska območja so območja, ki izpolnjujejo naslednje tri kriterije:

---

[3] Za raven NUTS 3 regij pri teritorialni členitvi je kriterij najmanj 150.000 prebivalcev na enoto.

- stopnja brezposelnosti v zadnjih letih je nad povprečjem Evropske unije
- odstotek zaposlenih v industriji glede na vse zaposlene je enak oz. presega povprečje Evropske unije v katerem koli letu od leta 1985 dalje,
- zabeležen je občuten padec zaposlenosti v industriji (v letu izbranem pod alinejo 2).

Ruralna območja so območja, ki izpolnjujejo dva od naslednjih kriterijev:

- gostota prebivalstva je manjša od 100 preb./km^2, ali odstotek zaposlenih v kmetijstvu glede na vse zaposlene je enak ali večji, kot v povprečju Evropske unije v katerem koli letu od 1985 dalje,
- povprečna stopnja brezposelnosti v zadnjih treh letih je nad povprečjem Evropske unije, ali zabeležen je padec števila prebivalstva od leta 1985 dalje.

Urbana območja so gosto poseljena območja, ki izpolnjujejo vsaj enega od naštetih kriterijev:

- stopnja dolgotrajne brezposelnosti je višja kot v povprečju EU,
- visoka stopnja revščine, vključujoč negotove stanovanjske razmere,
- visoka stopnja onesnaženosti okolja,
- visoka stopnja kriminalitete,
- nizka stopnja izobraženosti prebivalstva.

Območja odvisna od ribištva so obalna območja, v katerih je število delovnih mest v ribiški industriji znatno, in ki se srečujejo s strukturnimi socialno-ekonomskimi problemi, povezanimi s prestrukturiranjem ribiškega sektorja, kar se odraža v znatnem zmanjšanju števila delovnih mest v tem sektorju.

Cilj 2 se je financiral s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega socialnega sklada in Finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva.

- **Cilj 3** je bil namenjen prilagoditvi in modernizaciji sistema in politike izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja. V okviru Cilja 3 je šlo za razvoj človeških virov in nudenje pomoči ranljivim družbenim skupinam, natančneje ljudem, ki so se soočali s problemi na trgu delovne sile. Programi s tega področja so bili usmerjeni v spodbujanje aktivne politike zaposlovanja z namenom zmanjševanja brezposelnosti, odstranjevanja ovir za dostop na trg delovne sile, spodbujanja izobraževanja in poklicnega usposabljanja, zaznavanja ekonomskih in socialnih sprememb v prihodnosti, vnaprejšnjega pripravljanja nanje ter spodbujanja enakih možnosti za moške in ženske. Glavne družbene skupine, zajete v programih Cilja 3, so bili mladi, brezposelni, premalo izkušeni oziroma premalo izobraženi delavci ter skupine, ki trpijo zaradi socialne izključenosti. Cilj 3 je bil horizontalen, kar pomeni, da ni bilo geografskih

omejitev, saj je bila pomoč namenjena vsem zgoraj omenjenim skupinam prebivalstva, ne glede na regijo v kateri živijo. Ukrepi, financirani v sklopu tega Cilja, so pokrivali celotno območje Evropske unije, izjema so bile le regije Cilja 1, ki so bile že del strategije procesov prilagajanja. Cilju 3 je bilo namenjenih 12,3 % vseh razpoložljivih sredstev strukturnih skladov. Cilj 3 se je financiral s strani Evropskega socialnega sklada.

Tabela 1: Strukturni skladi in prioritetni cilji za obdobje 2000-2006

Cilji		**Strukturni skladi**			
Cilj 1	Spodbujanje razvoja in strukturno prilagajanje manj razvitih regijah	ESRR	ESS	EKJUS	FIUR
Cilj 2	Podpora pri ekonomski in socialni preobrazbi območij s strukturnimi problemi	ESRR	ESS		FIUR
Cilj 3	Podpora prilagajanju in modernizaciji politik sistemov za izobraževanje, poklicno uporabljanje in zaposlovanje		ESS		

Vir:F. Bollen, I. Hartwig & P. Nicolaides, EU structural founds beyond Agenda 2000: Reform and Implications for current and future member states, 2000, str.35.

1.2.5 Obdobje od leta 2007 do leta 2013

Evropska komisija je februarja 2004 objavila dokument o prihodnosti razširjene Evropske unije, skupaj s predlogom proračuna za novo finančno perspektivo za obdobje 2007-2013. Sprva je bilo predvideno, da naj bi države članice dosegle politično soglasje o višini in strukturi izdatkov do junija 2005, vendar so se pogajanja zaradi precejšnjih razhajanj med članicami zavlekla. Po trajajočih pogajanjih je Evropski svet decembra 2005 sprejel evropski proračun v višini 864 milijard evrov, na podlagi česar so Evropska komisija, Evropski parlament in Evropski svet, aprila 2006 sklenili t.i. trialog, s katerim so 308 milijard evrov (cene iz leta 2004) oziroma slabih 347 milijard evrov (tekoče cene) namenili koheziji politiki, ki predstavlja 35,7 % celotnega proračuna EU (Urad Vlade RS za komuniciranje, 2014a).

Tabela 2: Finančna razporeditev sredstev kohezijske politike v državah članicah v finančni perspektivi 2007-2013 (tekoče cene, v EUR)

Država	**Znesek**
Luksemburg	50.487.332
Danska	509.577.239
Ciper	612.434.992
Irska	750.724.742
Malta	840.123.051
Avstrija	1.204.478.581
Finska	1.595.966.044
Švedska	1.626.091.888
Nizozemska	1.660.002.737
Belgija	2.063.500.766
Estonija	3.403.459.881
Slovenija	4.101.048.636
Latvija	4.530.447.634
Bolgarija	6.673.628.244
Litva	6.775.492.823
Evropsko teritorialno sodelovanje	7.901.894.227
Velika Britanija	9.890.937.463
Slovaška	11.498.331.484
Francija	13.449.221.051
Romunija	19.213.036.712
Grčija	20.210.261.445
Portugalska	21.411.560.512
Madžarska	24.921.148.600
Nemčija	25.488.616.290
Češka	26.526.375.721
Italija	27.957.849.976
Španija	34.657.733.981
Poljska	67.185.549.244
SKUPAJ:	**346.709.981.296**

Vir: Evropska komisija, Evropska kohezijska sredstva – ključni statistični podatki,b.l.-a.

Slika 1: Finančna razporeditev sredstev kohezijske politike v državah članicah v finančni perspektivi 2007-2013 (tekoče cene, v mrd EUR)

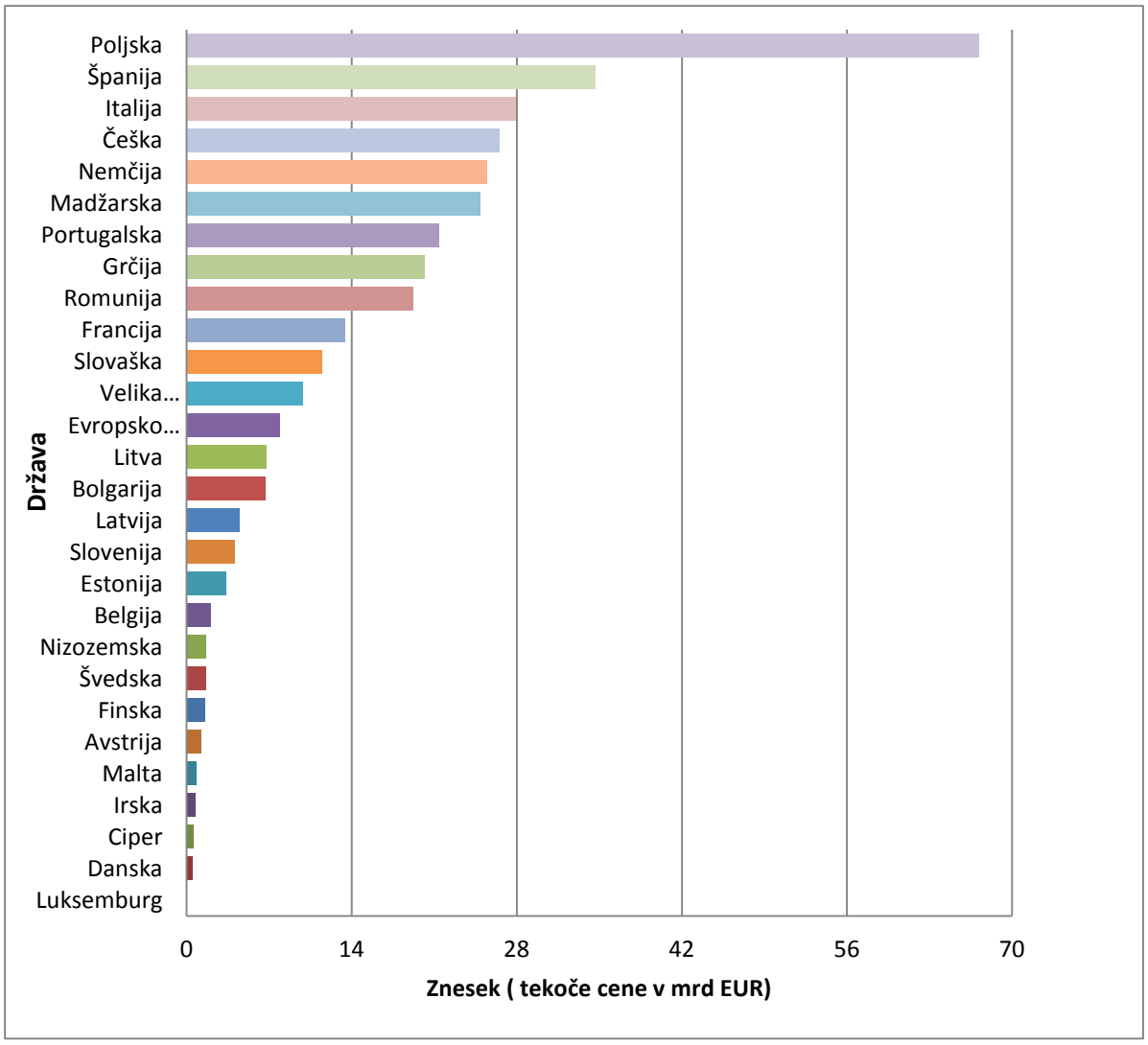

Vir: Evropska komisija, Evropska kohezijska sredstva – ključni statistični podatki, b.l.-a.

V finančnem perspektivi 2007-2013 je kohezijska politika Evropske unije še pomembnejši dejavnik skladnega razvoja evropskih regij kot je bila v prejšnji finančni perspektivi. Poglavitni cilj kohezijske politike je zmanjševanje neenakosti gospodarskega in socialnega razvoja v okviru EU oziroma približevanje nerazvitih regij evropskemu povprečju. Prestrukturiranje gospodarsko manj razvitih regij, preoblikovanje podeželja s propadajočim kmetijstvom, vlaganja v urbane projekte za obnovo nazadujočih mestnih četrti in ustvarjanje delovnih mest so prioritetne naloge, katerih izpolnjevanje pripelje k uresničevanju temeljnih ciljev kohezijske politike. V tekoči finančni perspektivi je delovanje EU v okviru kohezijske politike usmerjeno v tri prioritetne cilje. Cilji so naslednji (Šuc, 2012, str. 5-6; Evropska komisija, 2007a, str. 10-25):

- cilj konvergenca, za katerega je namenjeno 81,5% evropskih kohezijskih sredstev,

- cilj regionalna konkurenčnost in zaposlovanje, za katerega je namenjenih slabih 16% kohezijskih sredstev,
- cilj evropsko teritorialno sodelovanje, za katerega je v okviru kohezijske politike namenjenih skupaj 2,5% kohezijskih sredstev.

Slika 2: Razdelitev kohezijskih sredstev po ciljih kohezijske politike za obdobje 2007-2013 (v odstotkih)

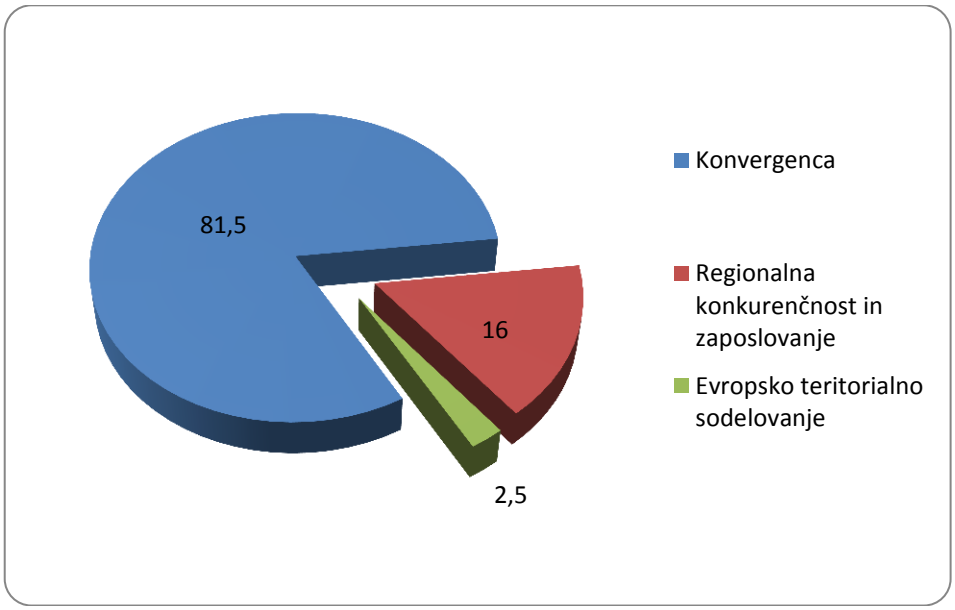

Vir: D. Šuc, Črpanje sredstev kohezijske politike v Sloveniji v obdobju 2007-2011, 2012, str. 6.

- **Cilj 1** (konvergenca ali zbliževanje) je usmerjen na območja NUTS 2 regij, katere ne dosegajo 75% evropskega povprečja pri doseganju parametrov gospodarskega in socialnega razvoja. Večina sredstev iz cilja 1 je namenjenih regijam, ki so najmanj razvite in kjer bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca v obdobju 2000-2002 ni presegel 75% povprečja EU-25. Sredstva iz cilja 1 so namenjena tudi dosedanjim kohezijskim državam, ki presegajo 90 % BND EU-25, bi pa bile pod to mejo v primeru EU-15, kohezijskim državam, ki ne dosegajo 90 % bruto nacionalnega dohodka (v nadaljevanju BND) Evropske unije v obdobju 2001-2003 ter prehodno statistično prizadetim regijam, ki sicer presegajo povprečje 75 % razvitosti EU-25, bi pa bile pod to mejo v primeru EU-15.

Slika 3: Regije, upravičene do pomoči v okviru cilja konvergenca za obdobje 2007-2013

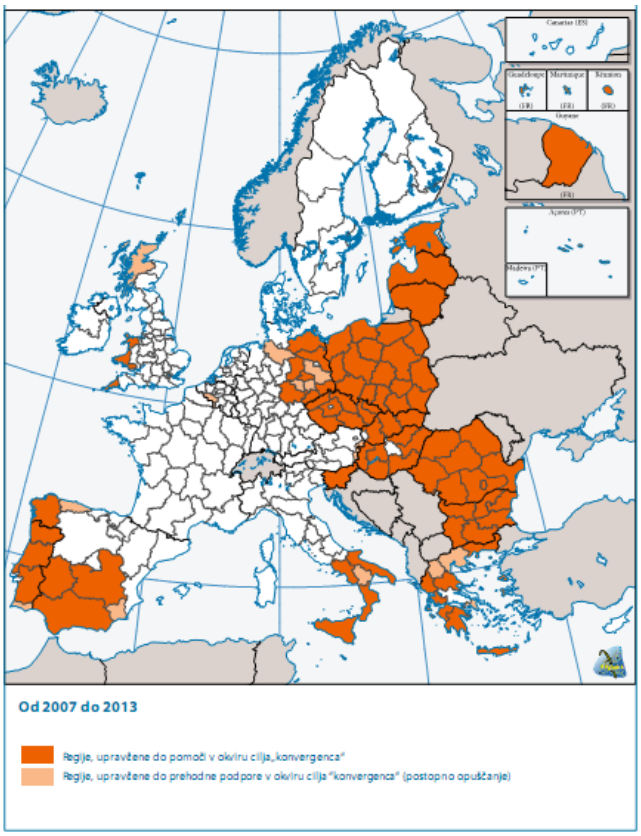

Vir: Evropska komisija, Kohezijska politika 2007-2013, Komentarji in uradna besedila, 2007a, str. 15.

Za doseganje cilja 1 je namenjenih največ evropskih sredstev (81,5 %), od tega je večina sredstev (70,51 %) namenjenih pomoči regijam, kjer BDP na prebivalca v obdobju 2000-2002 ni presegel 75 % povprečja EU-25. Kohezijskim državam, ki v obdobju 2001-2003 niso dosegle 90 % BND Evropske unije, pa je namenjenih 23,22 % sredstev kohezijske politike. Prehodno se iz tega naslova financirajo tudi projekti statistično prizadetih regij, za katere je namenjenih 4,99 % sredstev kohezijske politike in projekti dosedanjih kohezijskih držav, za katere je namenjenih 1,29 % sredstev (Tabela 3). Izpolnjevanje cilja konvergenca predvideva financiranje investicij v raziskave in razvoj, projektov informacijske, prometne in energetske infrastrukture, projektov varstva okolja, ter pomoč pri administrativnem upravljanju kohezijskih sredstev v državah članicah. Cilj konvergence se financira iz dveh strukturnih skladov (ESRR in ESS) ter Kohezijskega sklada.

- **Cilj 2** (regionalna konkurenčnost in zaposlovanje), zajema vsa območja Evropske unije, ki niso upravičena do sredstev v okviru cilja konvergenca. Cilj je usmerjen v izboljšanje konkurenčnosti in privlačnosti regij ter v dvig stopnje zaposlenosti s predvidevanjem gospodarskih in socialnih sprememb.

Slika 4: Regije upravičene do sredstev iz cilja regionalna konkurenčnost in zaposlovanje v obdobju 2007-2013

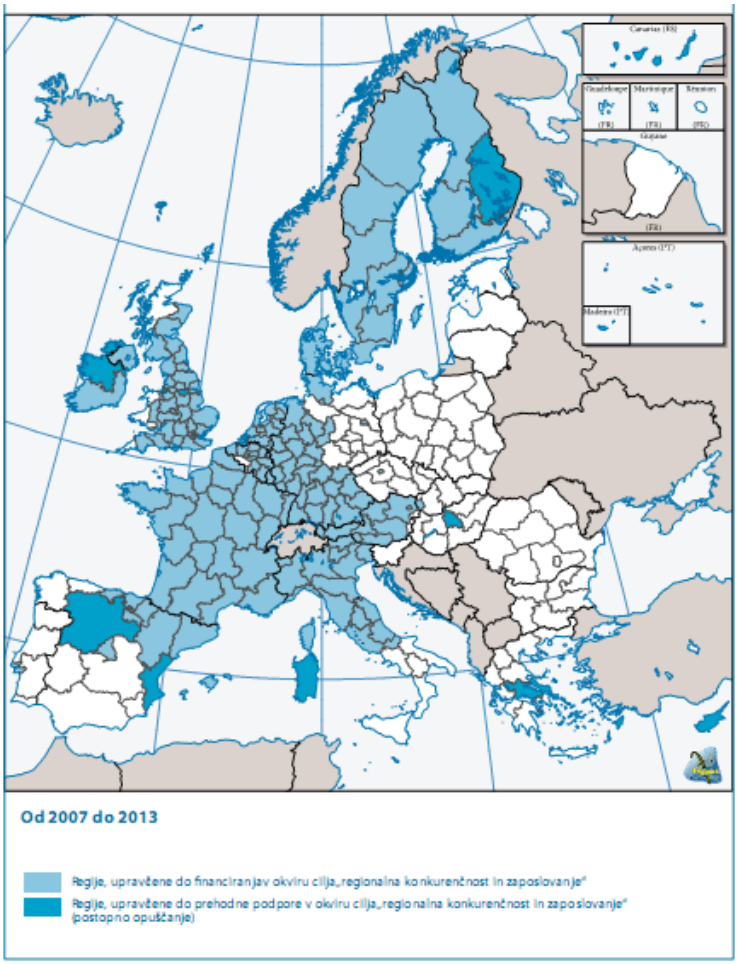

Vir: Evropska komisija, Kohezijska politika 2007-2013, Komentarji in uradna besedila, 2007a, str. 19.

V Cilj 2 so uvrščena območja NUTS 3 regij, ki se soočajo s socialnimi in ekonomskimi težavami, kot so odvisnost gospodarstva od tradicionalnih panog in njegovega prestrukturiranja, brezposelnostjo, padanjem števila prebivalcev zaradi ekonomske migracije ter demografskega staranja prebivalstva. Gre za probleme prilagajanj hitrim ekonomskim in socialnim spremembam, ki jih narekujejo zahteve globalnega trga, potrebe po večji konkurenčnosti, inovativnosti, višji dodani vrednosti ter povečana migracija. Cilju regionalna konkurenčnost in zaposlovanje je namenjenih slabih 16 % vseh kohezijskih sredstev. Od tega je 78,86 % sredstev namenjenih regijam, ki so v obdobju 2000-2002 presegle 75 % BDP na prebivalca EU-25 in niso statistično prizadete regije. Prehodno pa so sredstva cilja regionalne konkurenčnosti in zaposlovanja namenjena tudi regijam sedanjega cilja 1, ki so zaradi svoje gospodarske rasti med leti 2000-2002 presegle mejo 75 % povprečne razvitosti EU-15 (merjeno v BDP na prebivalca) in Cipru. Obema kategorijama je skupno namenjenih 21,14 % sredstev kohezijske politike (Tabela 3). Projekte iz cilja 2 v celoti financirata strukturna sklada (ESRR in ESS).

- **Cilj 3** (evropsko teritorialno sodelovanje) želi krepiti čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje. Cilj evropsko teritorialno sodelovanje deluje kot dopolnitev cilju 1 in 2, saj regije, ki izpolnjujejo pogoje za ta cilj, istočasno izpolnjujejo tudi pogoje za cilja konvergenca in regionalna konkurenčnost in zaposlovanje. Cilj je usmerjen v spodbujanje skladnega razvoja mest, podeželja in obale, razvoja gospodarskih povezav in vzpostavljanja omrežij malih in srednjih podjetjih (MPS). Sodelovanje se osredotoča na raziskave in razvoj, informacijsko družbo, okolje, preprečevanje tveganj in integrirano upravljanje voda.

Slika 5: Regije upravičene do financiranja v okviru čezmejnega sodelovanja v obdobju 2007-2013

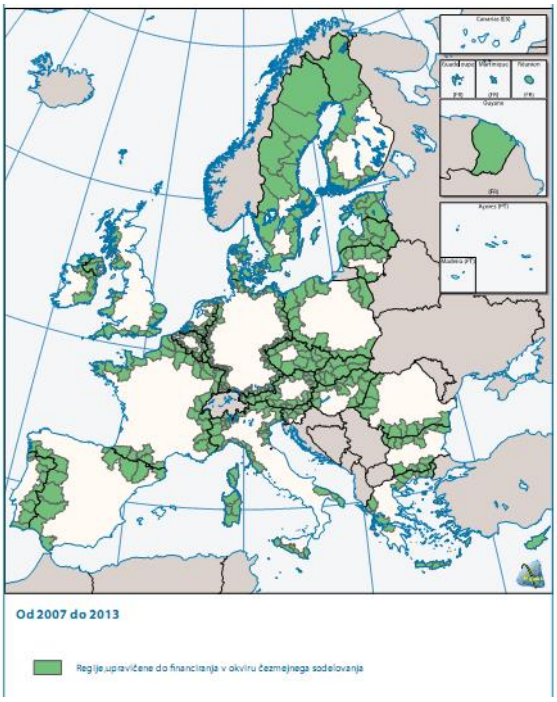

Vir: Evropska komisija, Kohezijska politika 2007-2013, Komentarji in uradna besedila, 2007a, str. 22.

Evropskemu teritorialnemu sodelovanju je namenjenih skupno 2,5 % vseh kohezijskih sredstev, od tega jih je večina 73,86 % namenjenih za čezmejno sodelovanje, transnacionalnemu sodelovanju je namenjenih 20,95 % in medregionalmenu sodelovanju 5,19 % sredstev (Tabela 3). Cilj 3 v celoti financira Evropski sklad za regionalni razvoj.

Tabela 3: Razporeditev sredstev kohezijske politike EU glede na cilje in regije

	cilji, v mrd EUR	**Deleži (v %)**
KONVERGENCA (81,54 % vseh kohezijskih sredstev)	251,2	100,00
a) najmanj razvite regije	177,1	70,51
b) kohezijske države	58,3	23,22
c) statistično prizadete regije	12,5	4,99
d) države s prehodno pomočjo iz Kohezijskega sklada	3,3	1,29
REGIONALNA KONKURENČNOST IN ZAPOSLOVANJE (15,95 % vseh kohezijskih sredstev)	49,1	100,00
a) regije nad 75% BDP7prebivalca EU-25	38,7	78,86
b) regije sedanjega cilja 1, ki so presegle mejo 75 % povprečne razvitosti EU-15	10,4	(b+c) 21,14
c) Ciper		
EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE (2,52 % vseh kohezijskih sredstev)	7,8	100,00
a) čezmejno sodelovanje	5,6	73,86
b) transnacionalno sodelovanje	1,6	20,95
c) medregionalno sodelovanje	0,392	5,19
KOHEZIJSKA POLITIKA SKUPAJ	**308,1**	

Vir: D. Šuc, Črpanje sredstev kohezijske politike v Sloveniji v obdobju 2007-2011, 2012, str. 7.

1.3 Načela delovanja kohezijske politike

Kohezijska politika temelji na šestih osnovnih načelih (programiranju, koncentraciji, partnerstvu, dodatnosti, učinkovitosti in subsidiarnosti), ki so pogoj za pridobitev evropskih sredstev iz strukturnih skladov in kohezijskega sklada (Peterson & Bomberg, 1999, str. 147; Šuc, 2012, str. 5; Mrak et al., 2004, str. 61-63; Mulec, 2008, str. 63-82; Aljančič & Bogdanovič, 2000, str. 17-20):

- **Načelo programiranja** pomeni, da se sredstva strukturnih skladov dodeljujejo na podlagi razvojnih programov in da je njihovo usmerjanje načrtovano ter programirano. To namreč omogoča celostni pristop k reševanju strukturnih neravnovesij. Razvojne programe države članice predstavijo Komisiji in nato v sodelovanju z njo dokončno določijo, koliko sredstev bo odobrenih in za katere namene. Nacionalni strateški referenčni okvir opredeljuje širšo strategijo kohezijske politike držav članic, operativni programi pa na nacionalnem ali regionalnem nivoju določajo način izvajanja kohezijske politike v okviru določenih finančnih okvirjev.

- **Načelo koncentracije:** V skladu s tem načelom se strukturne aktivnosti EU osredotočajo predvsem na tiste regije, ki ta sredstva tudi najbolj potrebujejo. To so zapostavljene regije, odročne regije, regije z razvojnimi problemi, ter regije, v katerih se odvijajo velike strukturne spremembe. Načelo koncentracije naj bi zagotovilo, da se

sredstva strukturnih skladov kar najučinkoviteje razporedijo po problematičnih področjih in s tem prispevajo k večji enakosti med državami članicami.

- **Načelo partnerstva** pomeni najvišjo možno obliko sodelovanja med Evropsko komisijo in državo članico kot tudi sodelovanje med akterji kohezijske politike v sami državi članici, ki je koristnica evropskih sredstev (pristojni organi oblasti na regionalni in lokalni ravni, gospodarski in socialni partnerji ter civilna družba, okoljski partnerji in nevladne organizacije ter telesa, ki so vključena v izvajanje kohezijske politike v posameznih fazah in obdobjih). Načelo naj bi zlasti prispevalo k temu, se s skupnimi močmi doseže dodaten učinek. Zato mora biti sodelovanje med partnerji, ki sledijo skupnemu cilju, zelo tesno.

- **Načelo dodatnosti** je eno bistvenih načel kohezijske politike, ki zahteva, da sredstva iz proračuna EU ne smejo služiti kot nadomestilo, ampak kot dodatek k nacionalnim sredstvom za pomoč določenim regijam. To pomeni, da pomoč iz strukturnih in kohezijskih sredstev ne sme zmanjšati lastnih virov financiranja države članice za določeno področje in projekte, ampak je le njihova dopolnitev.

- **Načelo učinkovitosti** pomeni nadziranje učinkovitosti in uspešnosti porabe sredstev. To načelo prispeva k boljšemu načrtovanju prihodnjih programov in k poenostavitvi sistema delovanja skladov v prihodnosti. Načelo učinkovitosti naj bi povečalo kontrolo in nadzor učinkovitosti ter uspešnosti, proračunsko disciplino in poenostavitev celotnega sistema pomoči strukturnih skladov. Na žalost pa je to načelo zelo zapleteno, saj je prisotnih več virov javnih sredstev (sredstva EU, državna in lokalna sredstva), več nadzornih ustanov in ker je zelo težko ugotoviti dejanske učinke strukturnih skladov.

- **Načelo subsidiarnosti** pomeni, da je organizacija strukturnih skladov administrativno določena z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto. To pomeni, da se politika izvaja na tisti administrativni ravni, ki je najučinkovitejša. Na višjo raven se prenaša samo v primeru, če na nižji ravni izvajanje ni možno. To pomeni, da je odgovornost za izvajanje kohezijske politike na državah članicah oziroma na nižjih teritorialnih nivojih, vloga Evropske komisije pa je omejena na tisto poslovanje, kjer je potrebno skupno odločanje.

Slika 6: Načela delovanja kohezijske politike

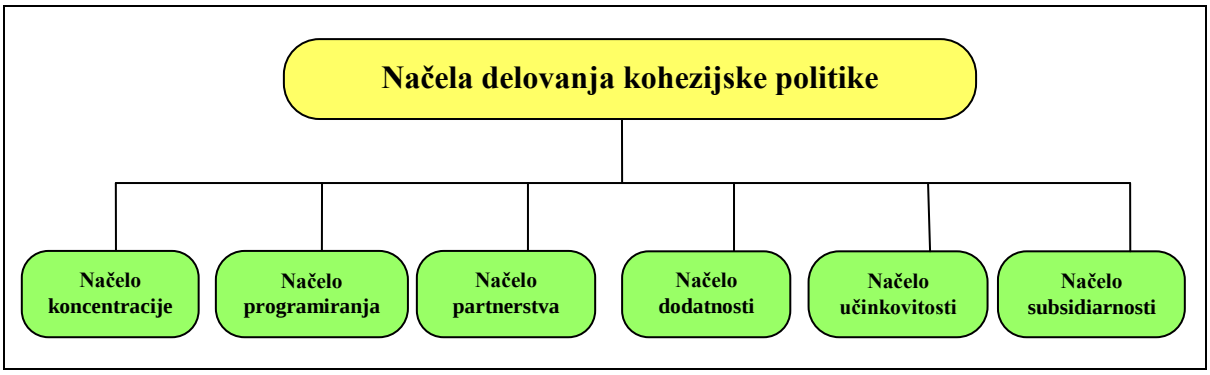

1.4 Instrumenti izvajanja kohezijske politike

Kohezijska politika EU temelji na finančni solidarnosti med državami, njen osnovni cilj pa je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v EU (Mrak et al., 2004, str. 35). Za izvajanje kohezijske politike se koristijo sredstva iz treh skladov, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega socialnega sklada, ki sodita v okvir strukturnih skladov ter Kohezijskega sklada. Pomembno dopolnilo k izvajanju učinkovitejše kohezijske politike pa predstavljajo tudi drugi finančni instrumenti, kot so Evropska investicijska banka, Evropski investicijski sklad in EURATOM (Mulec, 2008, str. 59).

Bistvena razlika med strukturnimi skladi in kohezijskim skladom na eni strani ter ostalimi finančnimi instrumenti na drugi strani je v tem, da strukturni in kohezijski sklad delujejo po načelu solidarnosti in manj razvitim regijam oziroma državam nudijo nepovratna sredstva, medtem ko ostali finančni instrumenti regijam in državam nudijo pomoč zlasti preko ugodnih posojil (Mulec, 2008, str. 60).

1.4.1 Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)

Evropski sklad za regionalni razvoj je bil ustanovljen leta 1975 kot odziv na neenakosti življenjskega standarda med posameznimi regijami znotraj EGS. Ker so se gospodarske in socialne razlike med regijami povečevale, so se države članice najprej lotile reševanja problema preko svojih sistemov regionalne pomoči, ki pa so se kmalu pokazali kot nezadostni. Zaradi pomembnosti nastalih problemov se je v njihovo reševanje vmešala Evropska komisija, ki je prevzela pomembno vlogo pri reševanju nastalih nesorazmerij (Mrak et al., 2004, str. 38).

V prvih letih delovanja Evropskega sklada za regionalni razvoj so se pokazale številne pomanjkljivosti. Še posebej problematičen je bil sistem razdeljevanja sredstev, ki je deloval na osnovi kvot, dodeljenih državam članicam, zaradi česar se je ESRR spremenil v

finančni instrument, ki je bil na voljo regionalnim politikam posameznih držav namesto regionalni politiki EGS. Zato je bilo izvedenih več reform Evropskega sklada za regionalni razvoj, ki naj bi pomagale Evropski komisiji podrediti sredstva doseganju njenih ciljev in ne ciljev posameznih držav članic (Mulec, 2008, str. 29).

Evropski sklad za regionalni razvoj je kot finančni instrument evropske kohezijske politike za obdobje 2007-2013 namenjen krepitvi ekonomske in socialne kohezije ter pomoči pri odpravljanju največjih razvojnih neravnovesij v regijah Evropske unije. Gre za regije z najbolj omejenimi možnostmi, vključno s podeželskimi in mestnimi območji, nazadujoče industrijske regije, območja z geografskimi in naravnimi ovirami, kot so otoki, gorska območja, redko poseljena območja in mejne regije. Svoje delovanje sklad osredotoča na številna prednostna vprašanja, ki odražajo naravo konvergenčnih ciljev, ciljev regionalne konkurenčnosti in zaposlovanja ter ciljev evropskega teritorialnega sodelovanja. Gre zlasti za financiranje (Šuc, 2012, str. 7; Uredba (ES) št. 1080/2006, Uradni list Evropske unije št. L210/1, str. 3):

- produktivnih naložb, ki prispevajo k ustvarjanju in ohranjanju trajnih delovnih mest, zlasti z neposredno pomočjo predvsem naložbam v mala in srednja podjetja (MSP);
- naložb v infrastrukturo;
- podpornih ukrepov za regionalni in lokalni razvoj, kar zajema pomoč in storitve gospodarskim družbam, zlasti ko gre za mala in srednje velika podjetja (MSP), ustvarjanje in razvoj finančnih instrumentov, kot so skladi tveganega kapitala, posojilni in jamstveni skladi ter skladi za lokalni razvoj, subvencioniranje obresti, povezovanje v omrežje, sodelovanje in izmenjava izkušenj med regijami, mesti ter socialnimi, gospodarskimi in okoljskimi udeleženci;
- tehnične pomoči.

V okviru cilja "konvergenca" Evropski sklad za regionalni razvoj usmerja svojo pomoč v podporo trajnostnemu, celostnemu regionalnemu in lokalnemu gospodarskemu razvoju ter zaposlovanju, tako da aktivira in krepi lastne zmogljivosti, in sicer z operativnimi programi, katerih namen je posodobitev in raznolikost ekonomskih struktur ter ustvarjanje in ohranjanje trajnih delovnih mest. ESRR financira ukrepe v okviru cilja "konvergenca" na naslednjih področjih (Uredba (ES) št. 1080/2006, Uradni list Evropske unije št. L210/1, str. 3-4):

- raziskave in tehnološki razvoj;
- inovacije in podjetništvo;
- informacijska družba;
- okolje;
- kultura;
- turizem;
- promet;

- energija;
- izobraževanje;
- zdravje;
- preprečevanje tveganja.

Evropski sklad za regionalni razvoj v skladu s ciljem "regionalna konkurenčnost in zaposlovanje" osredotoča svojo pomoč v okviru strategij trajnostnega razvoja, ob spodbujanju zaposlovanja, zlasti na naslednje tri prednostne naloge (Uredba (ES) št. 1080/2006, Uradni list Evropske unije št. L210/1, str. 4):

- inovacije in ekonomija znanja, zlasti na področju izboljšanja regionalnih zmogljivosti za tehnološke raziskave in razvoj ter inovacij, podjetniškega duha in ustvarjanja novih finančnih instrumentov za gospodarske družbe;
- okolje in preprečevanje tveganja, kar zajema obnovo onesnaženih zemljišč, spodbujanje energetske učinkovitosti, čistega javnega mestnega prevoza in oblikovanje načrtov za preprečevanje in obvladovanje naravnih in tehnoloških tveganj;
- dostop do prevoznih in telekomunikacijskih storitev splošnega gospodarskega interesa, zlasti krepitev sekundarnih omrežij in spodbujanje dostopa malim in srednje velikim podjetjem do informacijskih in komunikacijskih tehnologij.

Evropski sklad za regionalni razvoj v skladu s ciljem "evropsko teritorialno sodelovanje" svojo pomoč osredotoča na (Uredba (ES) št. 1080/2006, Uradni list Evropske unije št. L210/1, str. 5):

- razvoj čezmejnih ekonomskih, socialnih in okoljskih dejavnosti prek skupnih strategij za trajnostni teritorialni razvoj;
- vzpostavitev in razvoj mednarodnega sodelovanja, vključno z dvostranskim sodelovanjem med pomorskimi regijami s financiranjem omrežij in ukrepov, ki vodijo v integriran teritorialni razvoj;
- okrepitev učinkovitosti regionalne politike.

1.4.2 Evropski socialni sklad (ESS)

Evropski socialni sklad (ESS) je najstarejši med strukturnimi skladi, saj je bil ustanovljen z Rimsko pogodbo leta 1957. ESS je bil že od začetka ključni del evropske vizije. Ustanovljen je bil z namenom, da izboljša zaposlitvene možnosti v Skupnosti s spodbujanjem zaposlovanja in povečevanjem geografske in poklicne mobilnosti delavcev. V začetni fazi je bil Evropski socialni sklad mišljen kot sredstvo za "nadomestilo" izgubljenih delovnih mest. Pomagal je delavcem v sektorjih, ki so se modernizirali ali prehajali na nove oblike proizvodnje in jim zagotovil kratkoročna nadomestila za prekvalificiranje. Prav tako je tistim, ki so ostali brez dela in so zapustili svojo regijo, da bi poiskali delo kje drugje, nudil pomoč pri preselitvi (Evropska komisija, 2007b, str. 9-11).

Do prvih sprememb delovanja Evropskega socialnega sklada je prišlo leta 1982 in sicer zaradi problema brezposelnosti, še posebej brezposelnosti med mladimi. Velika večina mladih brezposelnih je bila brez poklicnih kvalifikacij, zato je bilo leta 1982 kar 44 odstotkov sredstev namenjenih tej ciljni skupini. Leta 1984 je bil uveden nov program preprečevanja izključenosti mladih s trga dela, ki je zahteval, da je 75 odstotkov sredstev ESS porabljenih za mlade. Z reformo strukturnih skladov leta 1998 se je obseg dejavnosti, ki jih je sofinanciral ESS, še dodatno povečal. (Wostner, 2005, str. 44).

Eno glavnih področij Evropskega socialnega sklada v novem tisočletju je še vedno pomoč mladim ljudem pri vključevanju na trg dela. Brezposelnost mladih v vsej EU je skoraj dvakrat tolikšna kot celotna stopnja brezposelnosti v EU, kar pomeni zelo resen problem. V nasprotju s prejšnjim obdobjem, kjer so bili mladi brezposelni ljudje večinoma slabo izobraženi, se mora EU v današnjem času spopasti s težavo brezposelnosti mladih diplomantov (Evropska komisija, 2007b, str. 44).

Evropski socialni sklad je kot finančni instrument evropske kohezijske politike za obdobje 2007-2013 namenjen investiranju v najpomembnejši kapital Evropske unije, to je v ljudi, v njene državljane, s ciljem spodbujanja zaposlovanja v Evropski uniji, pridobivanju novih znanj in spretnosti ter povečanju uporabi informacijske tehnologije v delovnih procesih. Sredstva sklada so namenjena tudi blažitvi posledic staranja evropskega prebivalstva. Strategija Evropske unije za rast in delovna mesta skozi izobraževanje in usposabljanje državam članicam pomaga, da delovno silo bolje pripravijo na globalne izzive in kakovostnejša delovna mesta. Evropski socialni sklad posebno pozornost namenja skupinam, ki se težje vključijo na trg delovne sile (invalidne osebe, mladi, migranti, manjšine ipd.) (Šuc, 2012, str. 7).

Področje ukrepanja Evropskega socialnega sklada je opredeljeno v 3. členu uredbe ES št. 1081/2006. Na cilj "konvergenca" in cilj "regionalna konkurenčnost in zaposlovanje" še nanaša pet prednostnih nalog, dve novi prednostni nalogi pa se nanašata izključno na cilj "konvergenca" (Uredba (ES) št. 1080/2006, Uradni list Evropske unije št. L210/1, str. 3,4).

V okviru cilja "konvergenca" in "regionalna konkurenčnost in zaposlovanje" Evropski socialni sklad podpira ukrepe v državah članicah v okviru spodaj navedenih prednostnih nalog (Uredba (ES) št. 1080/2006, Uradni list Evropske unije št. L210/1, str. 3,4; SVLR, 2014, str. 22):

- povečevanje prilagodljivosti delavcev, podjetij in podjetnikov z namenom izboljšanja predvidevanja in učinkovitega obvladovanja gospodarskih sprememb;
- izboljšanje dostopa do zaposlitve iskalcem zaposlitve in neaktivnim osebam in njihova trajnostna vključitev na trg dela, preprečevanje brezposelnosti, še zlasti dolgotrajne brezposelnosti in brezposelnosti mladih, spodbujanje aktivnega staranja ter dolge delovne dobe in povečevanje udeležbe na trgu dela;

- okrepitev socialne vključenosti prikrajšanih ljudi z namenom njihove trajnostne vključitve v zaposlitev in boj proti kakršni koli diskriminaciji na trgu dela;
- krepitev človeškega kapitala;
- spodbujanje partnerstev, paktov in pobud s pomočjo mrežnega povezovanja ustreznih interesnih skupin, kot so socialni partnerji in nevladne organizacije, na transnacionalni, nacionalni, regionalni in lokalni ravni z namenom sprožitve reform na področju zaposlovanja in vključenosti na trg dela.

V okviru cilja "konvergenca" Evropski socialni sklad podpira ukrepe v državah članicah v okviru spodaj navedenih prednostnih nalog (SVLR, 2014, str. 23):

- večanje obsega in izboljšanje naložb v človeški kapital;
- krepitev institucionalne usposobljenosti in učinkovitosti javne uprave in javnih služb na nacionalni, regionalni in lokalni ravni ter, kjer je to ustrezno, socialnih partnerjev in nevladnih organizacij z ozirom na reforme, boljše reguliranosti in dobrega upravljanja, posebno na gospodarskem področju, na področju zaposlovanja, izobraževanja, na socialnem, okoljskem in pravosodnem področju.

ESS podpira tudi transnacionalne in medregionalne ukrepe, zlasti z izmenjavo informacij, izkušenj, rezultatov in dobrih praks ter z oblikovanjem komplementarnih pristopov in usklajenih ali skupnih ukrepov.

1.4.3 Kohezijski sklad (KS)

Kohezijski sklad je strukturni instrument, ki od leta 1994 skozi financiranje (do 85 % upravičenih izdatkov) projektov s področja okoljske (ravnanje s komunalnimi odpadki, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, oskrba s pitno vodo, zagotavljanje poplavne varnosti ter učinkovita raba energije in obnovljive energija) in prometne infrastrukture državam članicam pomaga zmanjševati ekonomska in socialna neskladja ter stabilizirati gospodarstvo (Šuc, 2012, str. 7).

Sredstva kohezijskega sklada so namenjena najmanj razvitim državam članicam Evropske unije, katerih bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca znaša manj kot 90 % povprečja Evropske unije. Od maja 2004 so to države: Grčija, Španija, Ciper, Češka, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija. Pomoč se v nasprotju s Strukturnimi skladi dodeljuje od projekta do projekta, v dogovoru med Evropsko komisijo in državo članico (Mrak et al., 2004, str. 43).

1.4.4 Evropska investicijska banka

Evropska investicijska banka (angl. *European Investment Bank,* v nadaljevanju EIB) je bila ustanovljena na podlagi t.i. Rimske pogodbe leta 1958 in je najstarejša finančna institucija EU s sedežem v Luksemburgu. EIB ima status pravne osebe in je v okviru sistema EU finančno neodvisna institucija, kar pomeni, da večino sredstev za posojila zbere na mednarodnih kapitalskih trgih z izdajo obveznic. Članice banke so izključno države članice EU, za katere je članstvo v EIB obvezno. Trenutno ima banka 28 članic. Najpomembnejše prednostno področje Evropske investicijske banke je podpora rasti in delovnim mestom. Da bi dosegli največji učinek, posoja banka sredstva za dobre projekte, lastna sredstva kombinira s sredstvi EU ter svetuje o tehničnih in finančnih vidikih. Majhnim in srednje velikim podjetjem (MSP) olajšuje dostop do sredstev, podpira inovacije in znanja, pomaga graditi strateško infrastrukturo in financira podnebne ukrepe (EIB, 2014, str. 1-5).

EIB načeloma sofinancira do 50% vrednosti projekta, v izjemnih primerih pa lahko sofinanciranje poveča do 75%. Še posebej je usmerjena v financiranje projektov s področja transporta, energetike in industrije. EIB okoli 90% naložb nameni državam članicam, preostali del pa posoja tudi državam nečlanicam, kadar je to v interesu EU (MF, 2014a).

Skupina EIB je bila ustanovljena leta 2000 in poleg Evropske investicijske banke vključuje še Evropski investicijski sklad (angl. *European Investment Found),* ki je specializiran za tvegano financiranje malih in srednje velikih podjetij (EIB, 2014, str. 6).

Začetek sodelovanja med Slovenijo in EIB sega v obdobje nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije (v nadaljevanju SFRJ), ko je EIB na podlagi posebnega Kooperacijskega sporazuma SFRJ dodelila kredite za izgradnjo trans-jugoslovanskih avtocestnih in železniških projektov, katerih del je bil porabljen tudi v Sloveniji. Republika Slovenija, kot samostojna država, sodeluje z EIB od leta 1993, maja 2004 pa so bili z njenim članstvom v EIB postavljeni temelji za še bolj vsestransko sodelovanje (MF, 2014a).

1.5 Finančni okvir za novo programsko obdobje 2014-2020

V finančni perspektivi 2014-2020 bo za prenovljeno kohezijsko politiko na voljo do 351,8 milijarde evrov za naložbe v evropsko gospodarstvo, regije in mesta. To bo glavni mehanizem, s katerim si bo EU prizadevala izpolniti cilje strategije Evropa 2020, ki so (Evropska komisija, 2014a):

- ustvarjanje rasti in novih delovnih mest,
- obvladovanje podnebnih sprememb in energetske odvisnosti ter
- zmanjševanje revščine in socialne izključenosti.

Evropska komisija je opredelila 11 tematskih ciljev, znotraj katerih lahko države članice financirajo ukrepe evropske kohezijske politike in z njimi prispevajo k skupnemu doseganju ciljev strategije Evropa 2020, ki so ustvarjanje rasti in delovnih mest, odpravljanje posledic podnebnih sprememb in energetske odvisnosti, zmanjševanje revščine in socialne izključenosti, ter krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije v EU z odpravljanjem neravnovesij med regijami (Evropska komisija, 2013, str. 10). Doseganje teh ciljev se bo izvajalo prek treh skladov kohezijske politike EU (Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega socialnega sklada in Kohezijskega sklada).

Tematski cilji večletnega finančnega okvirja za obdobje 2014-2020 so (Inforegio, 2013, str. 10; EU-skladi, 2014):

- krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij,
- izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti,
- povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, kmetijskega sektorja ter sektorja ribištva in akvakulture,
- podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih,
- spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj,
- varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov,
- spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah,
- spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile,
- spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini,
- vlaganje v spretnosti, izobraževanje ter vseživljenjsko učenje,
- izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava.

Kljub slabemu izhodiščnemu položaju v pogajanjih, ki je posledica zlasti dejstva, da se je razvitost Slovenije v primerjavi s pogajanji za preteklo finančno perspektivo (obdobje 2007–2013) povečala s 75 % na 86 % povprečja EU, je Slovenija do leta 2020 uspela ohraniti položaj neto prejemnice sredstev iz proračuna EU. Slovenija bo v finančni perspektivi 2014-2020 razpolagala približno z 3,255 milijardami evrov, od tega je 159,8 milijonov evrov namenjenih Instrumentom za povezovanje Evrope (angl. *Connecting Europe Facility*) za področje prometa in 64 milijonov evrov za programe Evropskega teritorialnega sodelovanja. Slednje (64 milijonov evrov) ni vključeno v razrez sredstev po prioritetah. Sredstva Evropskega teritorialnega sodelovanja se na ravni EU dodelijo državam glede na to, v katerih programih sodelujejo in glede na število prebivalcev. Vsaka država zatem razporedi sredstva po posameznih programih (MGRT, 2014c, str. 1).

Sloveniji bodo sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada v obdobju 2014-2020 razdeljena na podlagi enotne EU metodologije (NUTS 2), in sicer med vzhodno in zahodno kohezijsko regijo (Slika 7).

Slika 7: Razdelitev Slovenije na dve kohezijski regiji (NUTS 2) v obdobju 2014-2020

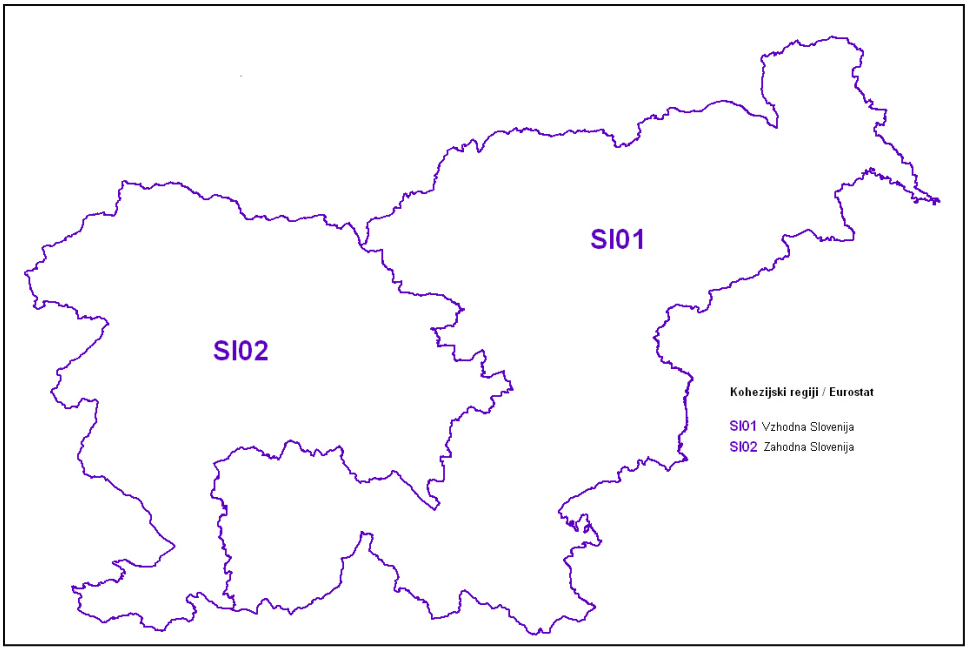

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Karte in šifranti osnovnih prostorskih enot, 2014a.

Zahodna kohezijska regija bo v obdobju 2014-2020 upravičena do 855 milijonov evrov, vzhodna pa do 1,281 milijarde evrov sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada. V zahodni kohezijski regiji bo 40% sredstev namenjenih za ESS in 60% sredstev za ESRR, v vzhodni kohezijski regiji pa bo 70% sredstev namenjenih za projekte ESRR in 30% sredstev za projekte ESS. Za osnovno delitev med ESRR in ESS so upoštevane razlike v razvitosti regij, potrebe in stanje na trgu dela ter napovedano povečanje stopnje tveganja revščine. Sredstva kohezijskega sklada se ne bodo delila med kohezijskima regijama, ampak bo celotni Sloveniji na voljo 1,055 milijarde evrov, ki bodo namenjena za področje izgradnje okoljske in prometne infrastrukture ter področje trajnostne rabe energije. (MGRT, 2014c, str. 1). Iz podatkov je razvidno, da bo v zahodni kohezijski regiji veliko manj razpoložljivih sredstev, kar pomeni nujnost po še večji osredotočenosti sredstev.

Tabela 4: Okvirni razrez sredstev strukturnih skladov kohezijske politike za obdobje 2014-2020

Prednostna os	**Sredstva (mio EUR)**						
	Kohezijski sklad	**ESS**	**V/ESS**	**Z/ESS**	**ESRR**	**V/ESRR**	**Z/ESRR**
Mednarodna konkurenčnost - raziskave, inovacije in tehnološki razvoj v skladu s Strategijo pametne specializacije za večjo konkurenčnost in ozelenitev gospodarstva					527	283	244
Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarstvo					602	403	199
Spodbujanje zaposlovanja in transnacionalna mobilnost delovne sile		304	157	147			
Pobude za zaposlovanje mladih		10	10				
Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost		206	113	93	28	13	15
Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja	260						
Prilagajanje na podnebne spremembe	53				30	30	
Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti	269				121	86	35
Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine, aktivno staranje in zdravje		153	86	67	45	25	20
Pravna država, kakovostna in učinkovita javna uprava ter razvoj nevladnih organizacij		60	25	35	10	10	
Izgradnja infrastrukture za trajnostno mobilnost	383				40	40	
Skupaj vsebinske prioritetne osi	**965**	**733**	**391**	**342**	**1403**	**890**	**513**
Tehnična pomoč	90						
SKUPAJ	**1.055**	**733**	**391**	**342**	**1403**	**890**	**513**
SKUPAJ DODELJENA SREDSTVA EU (brez ETS)	**3.191**						

Vir: MGRT, Utemeljitev opredelitve ključnih prioritet in okvirnega razreza sredstev za programsko obdobje 2014-2020, 2014c, str.6.

Sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada bodo namenjena predvsem vlaganjem v raziskave in razvoj, krepitvi in razvoju človeških virov, vlaganjem v izobraževalni sistem in sistem usposabljanja za hitrejši prehod na trg dela, spodbujanju podjetništva, zagonu novih podjetij, internacionalizaciji, razvoju novih poslovnih modelov za mala in srednja podjetja ter posledično ustvarjanju novih delovnih mest. Vlaganja bodo usmerjena v področja, ki imajo jasen tržni potencial, povečujejo dodano vrednost in bodo prispevala k večji dostopnosti do finančnih virov (EU-skladi, 2014). Sredstva kohezijskega sklada bodo namenjena predvsem vlaganjem v projekte

okoljske infrastrukture in prometa, ki bodo pozitivno vplivali na okolje ter vlaganjem v projekte za učinkovito rabo energije (SVRK, 2014a).

V obdobju 2014–2020 ne govorimo več o regijskih ali sektorskih projektih, temveč o celovitih in dobrih projektih, ki bodo prispevali k doseganju ciljev. Regijske projekte bo mogoče financirati v okviru opredeljenih vsebinskih prednostnih osi in na podlagi razdelitve na Vzhodno in Zahodno kohezijsko regijo. Ker je obseg razpoložljivih finančnih sredstev v tej perspektivi manjši, bo treba na vseh področjih v največji možni meri uporabiti povratne vire. (EU-skladi, 2014).

2 KOHEZIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI

2.1 Uspešnost črpanja sredstev kohezijske politike v Sloveniji

Sposobnost črpanja kohezijskih sredstev oziroma absorpcijska sposobnost, pomeni v kolikšni meri so države članice sposobne učinkovito porabiti dodeljena finančna sredstva iz strukturnih in kohezijskega sklada v tekočem finančnem obdobju. Dogovor o tem, da je neka država članica upravičena do določenega obsega sredstev, še ne pomeni, da bo dejansko ta sredstva tudi pridobila. Pomembna je razlika med odobrenimi in dejansko pridobljenimi (iz evropskega proračuna izplačanimi) sredstvi. Čim manjša je razlika, tem večja je absorpcijska sposobnost države članice (Absorpcijska sposobnost, 2007). Mrak in Wostner (2005, str. 8-10) absorpcijsko sposobnost razdelita na štiri osnovne skupine:

- realna absorpcijska sposobnost,
- programsko-projektna absorpcijska sposobnost,
- administrativna absorpcijska sposobnost,
- finančna absorpcijska sposobnost.

Na realno absorpcijsko sposobnost vplivata dva dejavnika in sicer, realne potrebe glede na zastavljene cilje in sprejete mednarodne obveznosti ter razpoložljivost produkcijskih faktorjev za identifikacijo, organizacijo in izvedbo projektov in programov. Za realizacijo zgornjih potreb niso potrebna le finančna sredstva, temveč morajo biti na razpolago tudi kadri, ustrezen institucionalni okvir ter prostorski pogoji.

Programsko-projektna absorpcijska sposobnost pomeni, da mora država članica za uspešno črpanje evropskih sredstev določiti prednostne naloge po posameznih področjih, kar se mora ustrezno izražati v strateških predvsem pa v izvedbenih programih tako na nacionalni ravni, kot tudi na ravni EU. Država članica mora biti sposobna pripraviti ustrezne in pregledne izvedbene instrumente, ter zagotoviti, da se za izbrane projekte pravočasno pripravi ustrezna dokumentacija.

Administrativna absorpcijska sposobnost je sestavljena iz dveh delov, in sicer iz kapacitete za pripravo in izvedbo administrativnega dela pri prejemniku ter administrativne sposobnosti državne administracije. Pri administrativni sposobnosti državne administracije gre predvsem za izpeljavo kompleksnih postopkov na državni ravni, to je od trenutka, ko je prijavitelj že prejel sredstva predfinanciranja iz državnega proračuna. Od tega trenutka se mora sprožiti sistem kontrol in posredovanja dokazil in zahtevkov, ki na koncu procesa pomenijo posredovanje zahtevkov za povračilo sredstev iz evropskega proračuna.

Da bi zagotovili finančno absorpcijsko sposobnost moramo najprej zagotoviti sofinanciranje projektov iz dveh virov. Prvo je potrebno zagotoviti sofinanciranje projektov s strani prejemnikov sredstev, kot drugo pa je potrebno k evropskim sredstvom dodati tudi ustrezen delež nacionalnih sredstev iz državnega proračuna. Pri tem pa prihaja do dvojnega problema, s katerim se srečujejo prejemniki sredstev. Poleg zagotavljanja lastnih sredstev se prejemniki sredstev srečujejo še z likvidnostno težavo za tisti del stroškov, ki se pozneje povrnejo iz evropskega in nacionalnega proračuna. Nekaterim večjim in srednje velikim podjetjem zagotavljanje likvidnostnih sredstev ne predstavlja večjih težav, je pa lahko zagotavljanje likvidnostnih sredstev resna težava za nekatera srednja predvsem pa mala podjetja in obrtnike.

Neto proračunski položaj države je razlika med prihodki iz evropskega proračuna v državni proračun in odhodki iz državnega proračuna v evropski proračun v določenem proračunskem obdobju. Če je država neto prejemnica sredstev iz evropskega proračuna, pomeni, da je njen neto proračunski položaj pozitiven, če pa je država neto plačnica v evropski proračun, pa pomeni, da je njen neto proračunski položaj negativen. V nadaljevanju bom predstavila bistvene elemente neto finančnih položajev po posameznih letih (Šuc, 2012, str. 12).

Po podatkih Ministrstva za finance je Slovenija v finančni perspektivi 2007-2013 proračunski primanjkljaj beležila v letih 2007 in 2008, ko so bili transferji iz proračuna RS v proračun EU višji od prihodkov iz proračuna EU (Tabela 5). Razloge za negativni neto proračunski položaj RS do proračuna EU v letih 2007 in 2008, lahko najdemo na strani odhodkov, ki so bili višji od načrtovanih vplačil (višja vplačila v evropski proračun iz naslova BND, DDV-ja ter popravka v korist Združenega kraljestva), kot tudi na strani prihodkov, ki so bili zaradi slabega črpanja sredstev predvsem iz strukturnih skladov precej nižji od načrtovanih (MF, 2007 in 2008; Šuc, 2012, str. 12).

V letu 2009 se je neto proračunski položaj RS do proračuna EU korenito izboljšal, saj je državni proračun RS v odnosu do proračuna EU realiziral neto proračunski presežek v višini 155,627 milijonov evrov, kar je bila predvsem posledica uspešnega črpanja sredstev kmetijske politike in sredstev kohezijskega sklada. Prihodki za izvajanje skupne kmetijske politike so dosegli 93,93% realizacijo, prihodki iz naslova kohezijske politike pa so bili realizirani v višini 96,49%. Pozitiven trend se je nadaljeval tudi v letu 2010, ko je bil neto

proračunski položaj RS do proračuna EU pozitiven v višini 326,4 milijona evrov, odstotek realizacije prihodkov glede na načrtovane pa je tako znašal slabih 70% (Tabela 5). Razloga za relativno uspešno črpanje evropskih sredstev v letu 2010 sta bila predvsem na strani kmetijske in strukturne politike. Za izvajanje skupne kmetijske in ribiške politike so prihodki iz proračuna EU dosegli 83,94% realizacijo, iz naslova strukturnih skladov pa so prihodki iz proračuna EU dosegli 68,65% realizacijo (MF, 2009 in 2010; Šuc, 2012, str. 12).

Leta 2011 so se načrtovani prihodki na področju izvajanja evropskih politik znižali z 1 milijarde evrov v letu 2010 na 854,2 milijonov evrov. Razlog za to so bila predvsem previsoka pričakovanja črpanja sredstev v tem obdobju (povprečna uspešnost črpanja v obdobju 2007-2010 je bila 62% od pričakovane), kot tudi negativni vplivi gospodarske krize. Kljub krizi se je pozitiven trend črpanja evropskih sredstev nadaljeval v letu 2011. Tako je bilo v proračun RS prejetih 95% (812 milijonov evrov) po rebalansu planiranih prihodkov. Najuspešnejši smo bili pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov (102,8% po rebalansu planiranih prihodkov), ki ob enem predstavljajo najvišjo postavko (63,3%) v masi prihodkov iz proračuna EU. Največ sredstev iz strukturnih skladov se je črpalo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (382 milijona evrov oz. 130% predvidenih). Iz Evropskega socialnega sklada je bilo povrnjeno 134 milijona evrov oziroma 64,10% po rebalansu proračuna predvidenih prihodkov iz tega sklada. Za izvajanje skupne kmetijske in ribiške politike je bilo v letu 2011 povrnjenih v državni proračun 220,2 milijona evrov, kar je 98% po rebalansu proračuna predvidenih prihodkov, medtem ko so se sredstva kohezijskega sklada (60 milijonov evrov) črpala upočasnjeno (58% predvidenih prihodkov) (MF, 2011).

V letu 2012 je Slovenija prejela 842,10 milijona evrov prihodkov iz proračuna EU , od tega smo iz naslova strukturnih skladov prejeli 435,227 milijonov evrov, iz kohezijskega sklada pa 107,047 milijonov evrov. Za leto 2012 je bilo v rebalansu državnega proračuna predvideno 888,6 milijonov evrov prihodkov iz evropskega proračuna, od česar je bilo dejansko realiziranih 94,8% sredstev. V rebalansu državnega proračuna za leto 2012 je bilo predvideno, da bo RS v proračun EU prispevala 403,4 milijona evrov, vendar so njene obveznosti dosegle 390,30 milijona evrov, kar predstavlja 96,8% predvidenih obveznosti RS. Najuspešnejši smo bili pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov (105,21% po rebalansu planiranih prihodkov), ki ob enem predstavljajo najvišjo postavko (51,56%) v masi prihodkov iz proračuna EU. Največ sredstev iz strukturnih skladov se je črpalo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (327 milijonov evrov oz. 114,19% predvidenih). Iz Evropskega socialnega sklada je bilo povrnjeno 107 milijona evrov oziroma 84,26% po rebalansu proračuna predvidenih prihodkov iz tega sklada. Sredstva kohezijskega sklada (107 milijonov evrov) so se črpala upočasnjeno (56% predvidenih prihodkov). V letu 2012 je državni proračun v odnosu do proračuna EU realiziral neto proračunski presežek v višini 451,8 milijona evrov, kar predstavlja 93,11%. (MF, 2012).

Načrtovani prihodki so v letu 2013 znašali 1,2 milijarde evrov. Kot je razvidno iz tabele 5 se je kljub gospodarski krizi pozitiven trend črpanja nadaljeval tudi v letu 2013. Tako je bilo v proračun RS prejetih 78,7% (1.185,8 milijonov evrov) po rebalansu planiranih prihodkov. Najuspešnejši smo bili pri črpanju sredstev iz kohezijskega sklada (83,87% po rebalansu planiranih prihodkov) ter sredstev strukturnih skladov (69,40% po rebalansu planiranih prihodkov), ki obenem predstavljajo najvišjo postavko (46,38%) v masi prihodkov iz proračuna EU v letu 2013. Za izvajanje skupne kmetijske in ribiške politike je bilo v letu 2013 povrnjenih v državni proračun 271,7 milijona evrov, kar je 90,88% po rebalansu proračuna RS predvidenih prihodkov. Tako je leto 2013 v celotnem finančnem obdobju 2007-2013 beležilo najvišji presežek neto proračuna do proračuna EU (508,3 milijona evrov) (MF, 2013).

Tabela 5: Neto proračunski položaj RS do proračuna EU v obdobju 2007-2013 (v mio EUR)

Leto	Prihodki			Odhodki			Neto položaj proračuna RS do proračuna EU
	Načrtovani prihodki	Realizirani prihodki	Odstotek realizacije prihodkov	Načrtovani odhodki	Realizirani odhodki	Odstotek realizacije odhodkov	
2007	582,1	347,20	59,6	317,1	355,90	112,2	-8,7
2008	783,0	363,20	46,4	375,3	427,90	114,0	-64,7
2009	814,0	594,90	73,1	452,0	439,30	97,2	155,6
2010	1.037,8	723,20	69,7	412,8	396,80	96,1	326,4
2011	854,2	812,20	95,1	393,6	405,10	102,9	407,1
2012	888,6	842,10	94,8	403,4	390,30	96,8	451,8
2013	1.185,8	933,80	78,7	414,0	425,50	102,8	508,3
Skupaj:	**6.145,5**	**4.616,60**	**75,1**	**2.768,2**	**2.840,80**	**102,6**	

Iz tabele 5 je razvidno, da je bila realizacija prihodkov iz naslova evropskih politik polovična od pričakovane (črpana so bila predvsem nepovratna sredstva iz predhodnega finančnega obdobja), odhodki v evropski proračun pa so presegli pričakovanja v letih, ko je bil neto proračunski položaj RS do proračuna EU negativen (2007 in 2008). V ostalih letih so se prihodki iz evropskega proračuna bistveno povišali, medtem ko odhodki iz državnega proračuna v proračun EU niso bistveno odstopali, neto proračunski položaj RS do proračuna EU pa je bil od leta 2008 v stalnem vzponu (Slika 8).

Slika 8: Načrtovani in realizirani prihodki in odhodki proračuna RS glede na proračun EU za obdobje 2007-2013

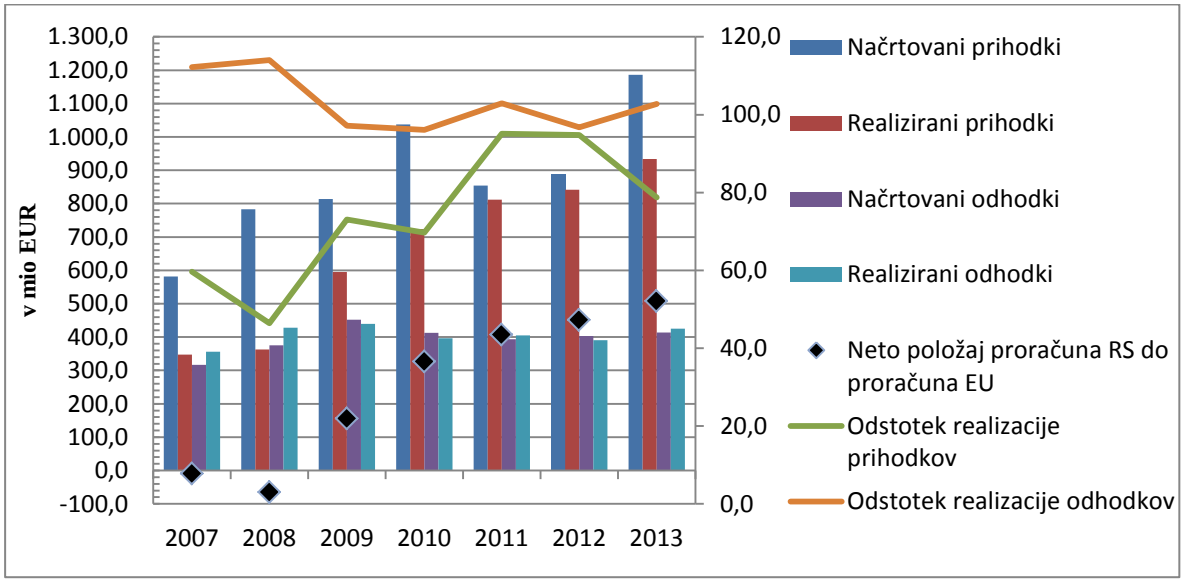

Ministrstvo za finance v svojih poročilih o dinamiki črpanja evropskih sredstev upošteva samo prihodke in odhodke državnega proračuna, medtem ko Evropska komisija poleg plačil, ki so registrirana v državnem proračunu RS, zajema tudi plačila na namenske podračune kot tudi plačila, ki so na podlagi razpisov izplačana neposredno končnim upravičencem v RS (občinam, podjetjem, zasebnikom, javnim zavodom, itd.) in ne postanejo prihodek državnega proračuna RS ter tako niso zajeta v bilanci Ministrstva za finance. Podatki Ministrstva za finance in Evropske komisije se med seboj razlikujejo tudi zaradi precej kompleksnega procesa črpanja evropskih sredstev na nacionalni ravni. Tako Evropska komisija registrira izplačilo z dnem nakazila, v RS pa so sredstva lahko evidentirana kot prihodek kasneje, pri čemer se lahko zgodi, da isto nakazilo Evropska komisija registrira kot odhodek tekočega leta, proračun RS pa kot prihodek v naslednjem letu ali pozneje (Slovenija lahko črpa evropska sredstva v roku dveh let po odobritvi, n+2). Tako je bila po podatkih Evropske komisije Slovenija v celotnem obdobju 2007-2013 neto prejemnica evropskih sredstev, medtem ko je po podatkih Ministrstva za finance v letih 2007 in 2008 beležila proračunski primanjkljaj do proračuna EU (Tabela 6) (Šuc, 2012, str. 13).

Tabela 6: Primerjalna tabela o neto proračunskem položaju RS do proračuna EU za obdobje 2007-2013 (v mio EUR)

	Podatki Ministrstva za finance			Podatki Evropske komisije		
	Prihodki	Odhodki	Neto proračunski položaj RS do proračuna EU	Prihodki	Odhodki	Neto proračunski položaj RS do proračuna EU
2007	347,2	355,9	-8,7	390,1	359,4	30,7
2008	363,2	427,9	-64,7	456,4	408,5	47,9
2009	594,9	439,3	155,6	616,3	427,7	188,6
2010	723,2	396,8	326,4	755,7	386,6	369,1
2011	812,2	405,1	407,1	847,0	401,1	445,9
2012	842,1	390,3	451,8	931,8	398,5	533,3
2013	933,8	425,5	508,3	813,6	425,6	388,0
SKUPAJ	4.616,6	2.840,8	1.775,8	4.810,9	2807,4	2003,5

Operativni proračunski saldo (angl. *Operating Budgetary Balance*, v nadaljevanju OBB), kot Evropska komisija imenuje neto proračunski položaj držav članic do proračuna EU, predstavlja razliko med sredstvi, ki jih država članica prispeva v proračun EU (brez plačil iz naslova tradicionalnih lastnih sredstev) in sredstvi, ki jih država članica počrpa iz proračuna EU (brez administrativnih stroškov) iz naslova evropskih politik. Po podatkih Evropske komisije so imele tradicionalne države plačnice v evropski proračun v celotnem obdobju 2007-2013 negativen OBB in so tako solidarnostno prispevale k ciljem enakomernega regionalnega razvoja EU. Najnižji OBB v obdobju 2007-2013 je imela Nemčija, sledile so ji Francija, Velika Britanija in Italija. Najvišji OBB v obdobju 2007-2013 je imela Poljska, sledile so ji Španija, Grčija, Portugalska in Madžarska (Evropska komisija, 2014a, str. 126).

Kar zadeva udeležbo OBB v bruto nacionalnem dohodku (v nadaljevanju BND) držav članic, je bila v letu 2013 najuspešnejša Madžarska (5,33 BND), sledile so ji Latvija (4,54 % BND), Estonija (4,33 % BND), Bolgarija (3,91 % BND) in Litva (3,44 % BND). V letu 2013 je OBB v Sloveniji predstavljal 1,22 % BND, kar je poslabšanje v primerjavi z letom 2012 (1,63 % BND). Slovenija se po povprečju še vedno uvršča v spodnjo polovico med novimi članicami EU (Slika 9).

Slika 9: Operativni proračunski saldo 2013 (v % BND)

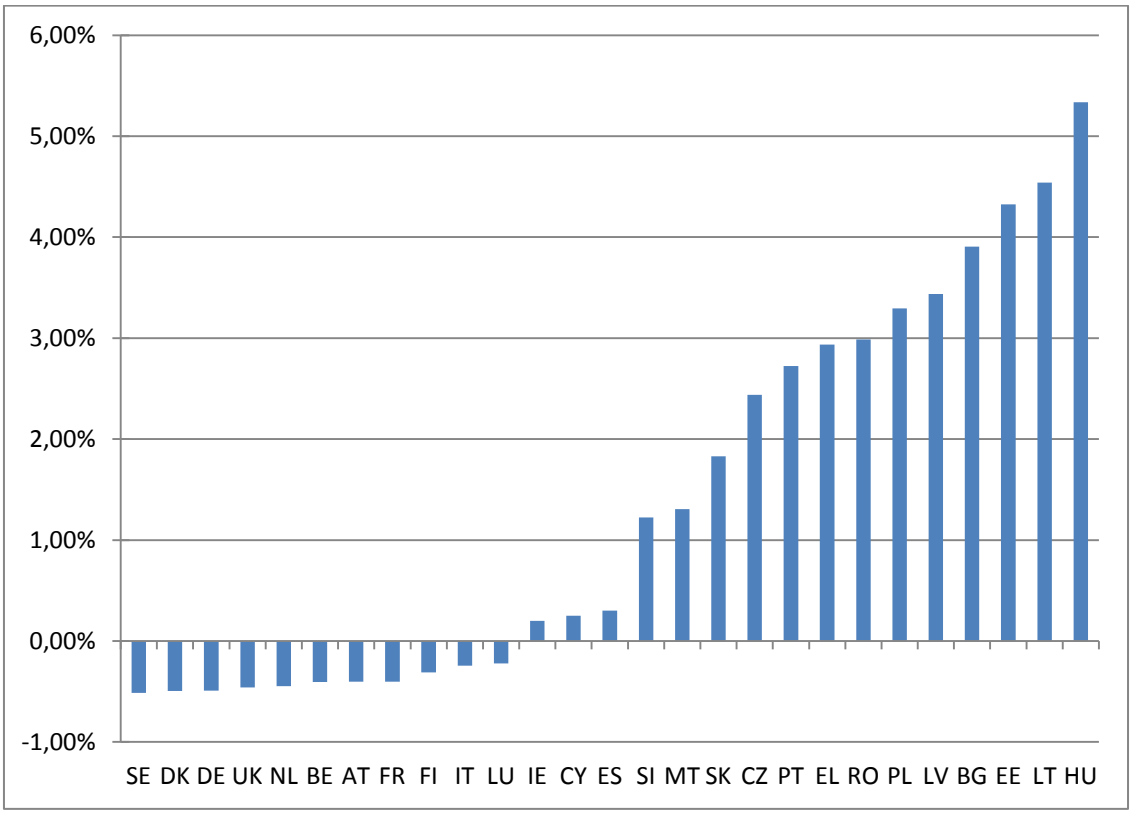

Vir: Evropska komisija, Sredstva EU v moji državi, Slovenija, 2014b, str. 7.

Tabela 7: OBB držav članic EU v obdobju 2007-2013

	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	mio EUR	**% BND**	**mio EUR**	**% BND**	**mio EUR**	**% BND**	**mio EUR**	**% BND**	**mio EUR**	**% BND**	**mio EUR**	**% BND**	**mio EUR**	**% BND**
BE	-868,21	-0,26%	-720,65	-0,21%	-1.663,92	-0,49%	-1.466,42	-0,40%	-1.369,59	-0,37%	-1.493,68	-0,39%	-1.541,13	-0,40%
BG	335,09	1,17%	669,65	1,98%	624,17	1,83%	895,51	2,53%	725,45	1,95%	1.329,69	3,43%	1.529,02	3,91%
CZ	656,71	0,54%	1.178,01	0,80%	1.702,48	1,28%	2.079,25	1,50%	1.455,16	1,00%	3.045,18	2,14%	3.401,14	2,44%
DK	-604,35	-0,26%	-543,16	-0,23%	-969,46	-0,43%	-615,26	-0,25%	-836,62	-0,34%	-1.126,04	-0,45%	-1.277,10	-0,49%
DE	-7.415,24	-0,30%	-8.774,31	-0,35%	-6.357,48	-0,26%	-9.223,57	-0,36%	-9.002,53	-0,34%	-11.953,81	-0,44%	-13.824,75	-0,49%
EE	226,20	1,51%	227,36	1,47%	573,02	4,30%	672,73	4,97%	350,43	2,32%	785,30	4,84%	771,40	4,33%
IE	662,08	0,41%	566,14	0,37%	-47,53	-0,04%	803,92	0,61%	383,83	0,30%	670,62	0,50%	279,15	0,20%
EL	5.437,18	2,51%	6.279,67	2,78%	3.121,04	1,38%	3.597,40	1,67%	4.622,55	2,28%	4.544,92	2,33%	5.340,66	2,94%
ES	3.651,83	0,36%	2.813,20	0,27%	1.181,72	0,11%	4.100,95	0,40%	2.994,97	0,29%	3.998,98	0,39%	3.058,27	0,30%
FR	-2.997,35	-0,16%	-3.842,67	-0,20%	-5.872,66	-0,31%	-5.534,79	-0,28%	-6.405,85	-0,31%	-8.297,54	-0,40%	-8.445,69	-0,40%
IT	-2.013,47	-0,13%	-4.101,39	-0,26%	-5.058,47	-0,33%	-4.533,98	-0,29%	-5.933,04	-0,38%	-5.058,13	-0,33%	-3.789,90	-0,24%
CY	-10,47	-0,07%	-17,75	-0,10%	-2,27	-0,01%	10,63	0,06%	6,85	0,04%	-25,18	-0,15%	40,39	0,25%
LV	488,77	2,40%	406,99	1,80%	501,49	2,52%	674,25	3,66%	731,29	3,60%	955,93	4,29%	801,24	3,44%
LT	793,20	2,87%	842,58	2,68%	1.493,35	5,51%	1.358,43	5,02%	1.368,03	4,61%	1.513,98	4,82%	1.514,48	4,54%
LU	-139,85	-0,46%	-22,11	-0,07%	-100,19	-0,42%	-41,94	-0,15%	-75,04	-0,24%	-79,46	-0,25%	-69,39	-0,22%
HU	1.605,92	1,74%	1.111,70	1,13%	2.719,38	3,11%	2.748,43	2,99%	4.418,32	4,66%	3.280,44	3,59%	4.954,49	5,33%
MT	28,08	0,52%	30,04	0,52%	8,60	0,16%	52,93	0,90%	67,03	1,09%	71,44	1,14%	88,00	1,31%
NL	-2.864,33	-0,49%	-2.678,16	-0,46%	117,72	0,02%	-1.833,11	-0,32%	-2.213,98	-0,36%	-2.364,50	-0,39%	-2.675,07	-0,45%
AT	-563,19	-0,21%	-356,42	-0,13%	-402,08	-0,15%	-676,96	-0,24%	-805,11	-0,27%	-1.073,30	-0,35%	-1.251,74	-0,40%
PL	5.136,40	1,71%	4.441,72	1,25%	6.337,13	2,11%	8.427,54	2,47%	10.975,08	3,09%	11.997,18	3,30%	12.237,13	3,29%
PT	2.474,41	1,51%	2.695,11	1,63%	2.150,66	1,33%	2.622,60	1,57%	2.983,71	1,81%	5.027,20	3,12%	4.416,72	2,72%
RO	595,85	0,50%	1.580,98	1,16%	1.692,54	1,45%	1.245,24	1,01%	1.451,47	1,12%	2.031,63	1,56%	4.142,84	2,99%
SI	**88,62**	**0,26%**	**113,79**	**0,31%**	**241,88**	**0,69%**	**424,08**	**1,21%**	**490,08**	**1,37%**	**572,18**	**1,63%**	**429,21**	**1,22%**
SK	617,81	1,16%	725,56	1,15%	542,06	0,87%	1.349,65	2,08%	1.160,56	1,72%	1.597,01	2,28%	1.287,39	1,83%
FI	-171,60	-0,10%	-318,52	-0,17%	-544,24	-0,31%	-300,18	-0,17%	-652,10	-0,34%	-658,82	-0,34%	-603,96	-0,31%
SE	-994,84	-0,29%	-1.463,09	-0,42%	-85,63	-0,03%	-1.211,41	-0,34%	-1.325,35	-0,33%	-1.925,11	-0,46%	-2.220,74	-0,51%
UK	-4.155,26	-0,20%	-844,25	-0,05%	-1.903,30	-0,12%	-5.625,92	-0,33%	-5.565,59	-0,31%	-7.366,10	-0,39%	-8.641,65	-0,46%

Vir: Evropska komisija, EU budget 2013, Financial report, 2014a, str. 126-127.

Državni proračun RS je v odnosu do proračuna EU v prvih sedmih mesecih letošnjega leta realiziral neto proračunski presežek v višini 152,2 milijona evrov (Tabela 8). V januarju in februarju letošnjega leta pa je državni proračun RS v odnosu do proračuna EU realiziral neto proračunski primanjkljaj v višini približno 50 milijonov evrov (Slika 10). Primanjkljaj je bil predvsem posledica trikratnega vploklica povprečnega mesečnega zneska vplačil v proračun EU ter prekinitev roka izplačil s strani Evropske komisije. (MF, 2014; SVRK, 2014, str. 11).

Tabela 8: Neto proračunski položaj RS do proračuna EU v obdobju od januarja do julija 2014 (v mio EUR)

Mesec	Realizirani prihodki	Realizirani odhodki	Neto položaj proračuna RS do proračuna EU
januar	27,32	47,68	-20,36
februar	51,73	81,71	-29,98
marec	130,41	33,34	97,07
april	95,61	32,72	62,89
maj	53,66	33,14	20,52
junij	36,81	29,99	6,82
julij	40,39	25,16	15,23
Skupaj:	**435,93**	**283,74**	**152,19**

Slika 10: Načrtovani in realizirani prihodki in odhodki proračuna RS glede na proračun EU za obdobje januar-julij 2014

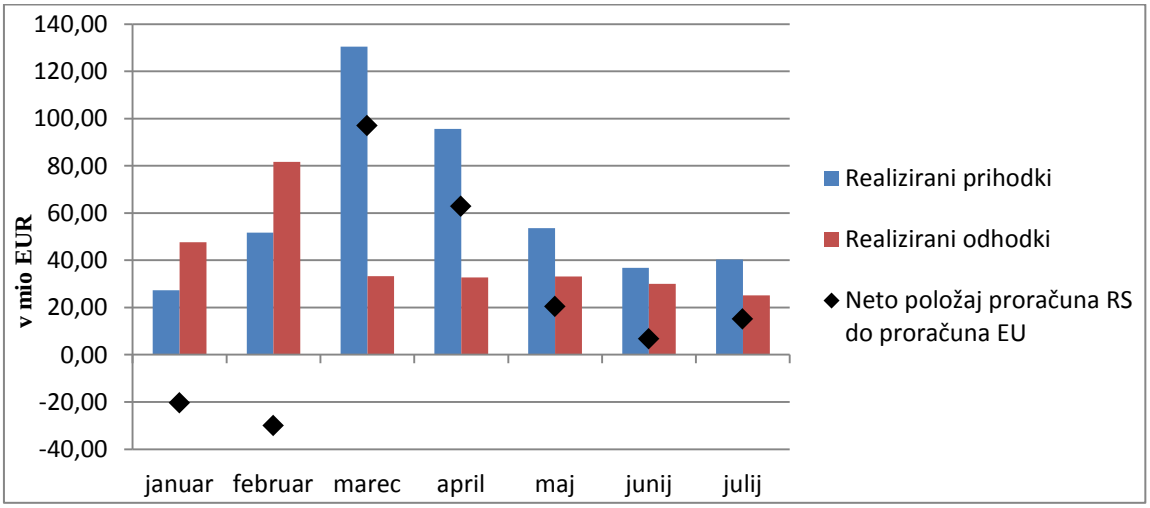

Slovenija je do aprila letošnjega leta podpisala za nekaj več kot 3,9 milijarde evrov (EU del) ali 95,42 odstotkov pogodb, kar pomeni, da je večina sredstev že dodeljenih. Iz državnega proračuna je bilo izplačanih nekaj več kot 2,7 milijarde evrov (EU del) ali 65,98 odstotkov razpoložljivih sredstev, vanj pa je bilo iz bruseljske blagajne povrnjenih nekaj več kot 2,5 milijarde evrov (EU del) ali 62,19 odstotkov razpoložljivih sredstev (Tabela 9). Dinamika izplačil se bo morala v letu 2014 in 2015 še dodatno povečati. Izplačila bodo

morala letno znašati vsaj 800 milijonov evrov, pri tem pa bo potrebno pozorno spremljanje in hitro reagiranje v primeru zaostankov pri izplačilih (SVRK, 2014, str. 5).

Tabela 9: Podatki o črpanju evropskih sredstev po posameznih operativnih programih in skupaj, na dan 31.3.2014 (v EUR - EU del)

Operativni program	Pravice porabe	Podpisane pogodbe	% glede na pravice porabe	Izplačila iz proračuna	% glede na pravice porabe	Avtorizirani ZzP	% glede na pravice porabe
OP RR	1.783.285.419	1.780.135.096	99,82%	1.440.419.353	80,77%	1.382.109.108	77,50%
OP RČV	755.699.370	738.381.041	97,71%	576.988.406	76,35%	528.801.639	69,98%
OP ROPI	1.562.063.847	1.394.718.271	89,29%	688.328.728	44,07%	639.635.341	40,95%
SKUPAJ	**4.101.048.636**	**3.913.234.408**	**95,42%**	**2.705.736.487**	**65,98%**	**2.550.546.088**	**62,19%**

Vir: SVRK, Poročilo o črpanju sredstev evropske kohezijske politike 2007-2013, 2014, str. 5.

Dne 11.10.2012 je vlada Republike Slovenije s sklepom odobrila za 452 milijonov evrov dodatnih pravic porabe, ki omogočajo potrjevanje projektov nad razpoložljivimi pravicami porabe, od tega za OP RR 102 milijona evrov, za OP RČV 42,7 milijonov evrov ter za OP ROPI 307,3 milijone evrov. Iz naslova dodatnih pravic je bilo do 31.3.2014 s strani organa za upravljanje dodeljenih 363,7 milijonov evrov, od tega največ na področju okoljske in prometne infrastrukture, in sicer 288,3 milijonov evrov, 46,2 milijonov evrov na področju krepitve regionalnih razvojnih potencialov in 29,3 milijona evrov na področju razvoja človeških virov (Tabela 10) (SVRK, 2014, str. 11-13).

Tabela 10: Razpoložljiva in dodeljena sredstva iz naslova dodatnih pravic porabe - po OP-jih, 31.3.2014

Operativni program	Sklep Vlade RS	Potrjeno (EU del)	Potrjeno (SLO del)	Potrjeno (EU+SLO)	%
OP RR	102.367.400,00	39.245.725,93	6.925.716,34	46.171.442,27	45,1%
OP RČV	42.735.294,00	24.880.888,22	4.390.744,98	29.271.633,20	68,5%
OP ROPI	307.305.852,70	252.786.630,11	35.515.335,86	288.301.965,97	93,8%
SKUPAJ	**452.408.546,70**	**316.913.244,26**	**46.831.797,18**	**363.745.041,44**	**80,4%**

Vir: SVRK, Poročilo o črpanju sredstev evropske kohezijske politike 2007-2013, 2014, str. 11.

Izpolnjevanje pravila n+3/n+2 je eno izmed osnovnih pravil evropske kohezijske politike, ki velja za vse države članice EU. Sredstva, ki so zagotovljena v okviru razpoložljivih pravic porabe za posamezno leto se lahko porabijo v letu, na katerega se nanašajo, neporabljeni del pa se lahko prenese in porablja še v naslednjih 3 oziroma 2 letih. V primeru, da država članica sredstva dodeljena leta n ne porabi do leta n+2, lahko Evropska komisija odstopi od že prevzetih prihodnjih proračunskih obveznosti in država ni več upravičena do teh sredstev. Po operativnih programih in skladih se izpolnjevanje pravila spremlja ločeno. Največ pozornosti bo v letih 2014 in 2015 potrebno posvetiti OP ROPI,

saj prihaja do največjih razhajanj pri izpolnjevanju prevzetih obveznosti (SVRK, 2014, str. 19).

Uspešnost črpanja kohezijskih sredstev je odvisno od uspešnih projektov zato SVRK prioritetno spremlja in odpravlja nepotrebne težave in ovire za izvajanje projektov. Skupaj s pristojnimi ministrstvi vodi aktivnosti za pospeševanje črpanja evropskih sredstev, odpravo zaostankov in poenostavitve administrativnih postopkov (SVRK, 2014, str. 14-16).

Aktivnosti za čim bolj učinkovito črpanje sredstev se bodo nadaljevale tudi v letošnjem in prihodnjem letu, saj je do konca leta 2015 zadnji čas za črpanje sredstev iz finančne perspektive 2007-2013. Prioritetna naloga organa upravljanja in ministrstev je preprečiti oziroma zmanjšati izgube evropskih sredstev ob morebitni ne izvedbi že potrjenih projektov oziroma ob morebitnih naknadnih finančnih korekcijah (SVRK, 2014, str. 15).

2.2 Operativni programi kohezijske politike v Sloveniji

S kohezijsko politiko se je Slovenija srečala že v predpristopnem obdobju, ko je bila upravičena do finančnih sredstev iz programa PHARE[4] in programa ISPA[5] (Iskra, 2009, str. 261). Z vstopom v EU pa je postala formalna koristnica evropskih sredstev. Na podlagi Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije, je bilo Sloveniji v obdobju prve finančne perspektive (2004-2006) namenjenih 237,53 mio EUR sredstev iz strukturnih skladov in 190,57 mio EUR iz kohezijskega sklada. Sredstva so bila namenjena izpolnjevanju štirih prednostnih nalog, in sicer spodbujanju podjetniškega sektorja in konkurenčnosti, spodbujanju znanja, razvoja človeških virov in zaposlovanja, prestrukturiranju kmetijstva, gozdarstva in ribištva ter tehnični pomoči (Šuc, 2012, str. 8).

Evropska sredstva za finančno perspektivo 2007-2013 so Sloveniji skladno z normativnimi podlagami Evropske unije dodeljena v višini 4,2 mrd EUR (skupaj s sredstvi za evropsko teritorialno sodelovanje) na podlagi programskih dokumentov, ki jih mora vsaka država članica Evropske unije pripraviti na dveh hierarhičnih ravneh in sicer (Šuc, 2012, str. 8):

- na prvi ravni se pripravi Nacionalni strateški referenčni okvir (NSRO), ki opredeljuje celovito strategijo države članice za doseganje hitrejše konvergence in
- na drugi ravni se pripravijo operativni programi, ki predstavljajo podlago za črpanje sredstev.

---

[4] Sredstva iz programa PHARE so bila namenjena posodabljanju administrativne usposobljenosti držav pristopnic EU za učinkovito implementacijo zakonodaje.

[5] Program ISPA, ki je deloval po enakih načelih kot Kohezijski sklad, je bil namenjen spodbujanju ekonomskega in socialnega razvoja držav kandidatk iz srednje in vzhodne Evrope v predpristopnem obdobju. Ta sredstva so bila namenjena sofinanciranju projektov okoljske in prometne infrastrukture.

Nacionalni strateški referenčni okvir vsebuje analizo stanja, določa osnovne mehanizme za doseganje zastavljenih ciljev, vključno z določitvijo števila operativnih programov in osnovnimi finančnimi razdelitvami. Pri tem je temeljnega pomena, da država članica v tem dokumentu izkaže usklajenost s strateškimi smernicami celotne Evropske unije za doseganje kohezije in Nacionalnim programom reform (Lizbonska strategija) ter Skupnim poročilom o socialni vključenosti (MGRT, 2014a).

Operativni program je dokument, v katerem posamezna država članica predvideva črpanje sredstev iz posameznega evropskega sklada v finančni perspektivi. Vsak operativni program je predmet pogajanj oziroma usklajevanj med državo članico in Evropsko komisijo. Operativni program je neke vrste osnovni načrt, v katerem je predvideno, v kakšne namene bodo pridobljena evropska sredstva porabljena. V finančni perspektivi 2007-2013 je Slovenija pripravila tri operativne programe za doseganje t.i. cilja 1 (Slika 11).

Slika 11: Razporeditev kohezijskih sredstev po OP za programsko obdobje 2007-2013 (v odstotkih)

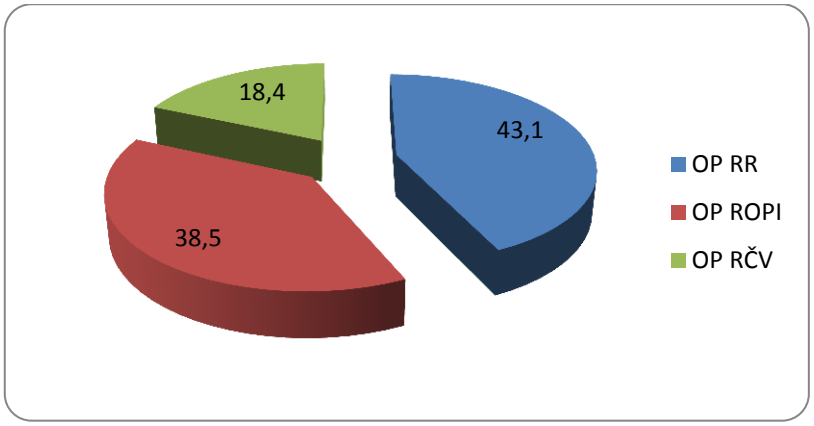

2.2.1 Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov (OP RR)

V finančni perspektivi 2007-2013 je bilo Sloveniji za program krepitve regionalnih razvojnih potencialov dodeljenih 1,78 milijard evrov, kar predstavlja 43,1 % evropskih sredstev namenjenih izvajanju kohezijske politike v Sloveniji v obdobju 2007-2013 ter 85% vrednosti vseh projektov tega operativnega programa (15% vrednosti projektov se financira z lastnimi sredstvi (Tabela 11). Evropska sredstva za OP RR se v celoti črpajo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, ki kot inštrument evropske kohezijske politike skozi spodbujanje gospodarske rasti najmanj razvitih regij, zmanjšuje razvojne razlike med regijami EU. Razvoju regij (četrti razvojni prioriteti) je namenjenih 35% sredstev, konkurenčnosti podjetij in raziskovalni odličnosti (prva razvojna prioriteta) 34%, gospodarsko razvojni infrastrukturi (drugi razvojni prioriteti) 15% in povezovanju

naravnih in kulturnih potencialov 14% sredstev namenjenih OP RR (MGRT, 2014b, str. 15).

Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov vključuje pet razvojnih prioritet, in sicer (SVLR, 2008a, str. 56-57; MGRT, 2014b, str. 15) (Tabela 11):

- konkurenčnost podjetij in raziskovalna odličnost,
- gospodarsko razvojna infrastruktura,
- povezovanje naravnih in kulturnih potencialov,
- razvoj regij ter
- tehnična pomoč.

V izvajanje OP RR so vključeni Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport ter Ministrstvo za zdravje.

Tabela 11: Viri financiranja OP RR po razvojnih prioritetah (v EUR)

Razvojne prioritete	Sredstva EU	Nacionalna udeležba	Skupno financiranje
1. Konkurenčnost podjetij in raziskovalna odličnost (ESRR-javni)	613.152.895	108.203.453	721.356.348
2. Gospodarsko razvojna infrastruktura (ESRR-javni)	269.451.040	47.550.184	317.001.224
3. Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov (ESRR-javni)	253.235.116	44.688.552	297.923.668
4. Razvoj regij (ESRR-javni)	619.442.634	109.313.408	728.756.042
5. Tehnična pomoč (ESRR-javni)	28.003.734	4.941.836	32.945.570
SKUPAJ:	**1.783.285.419**	**314.697.433**	**2.097.982.852**

Vir: MGRT, Spremembe Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 in Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013, 2014b, str. 15.

V obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014 je bilo v okviru operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za 1,78 milijarde evrov dodeljenih sredstev oziroma 99,83% pravic porabe, podpisanih pogodb je bilo za 1,78 milijarde evrov oziroma 99,82% pravic porabe. Izplačil iz proračuna RS je bilo 1,44 milijarde evrov, kar predstavlja 80,78% pravic porabe, povračil iz proračuna EU v proračun RS pa je bilo za 1,38 milijarde evrov oziroma 77,50% pravic porabe (Tabela 12) (SVRK, 2014, str. 11-12).

Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov predstavlja z vidika realizacije črpanja kohezijskih sredstev najuspešnejše izvajanje operativnega programa v Sloveniji. V obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014 je bilo največ kohezijskih sredstev dodeljenih razvoju regij (619,4 milijonov evrov) ter konkurenčnosti podjetij in raziskovalni odličnosti (613,2 milijonov evrov). Največ kohezijskih sredstev glede na odobrena sredstva in pravice porabe je bilo porabljenih za pospeševanje konkurenčnosti podjetij in razvojne

odličnosti (prva razvojna prioriteta), in sicer 88,21% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Druga po uspešnosti črpanja kohezijskih sredstev je četrta razvojna prioriteta, razvoj regij, kjer je vrednost počrpanih evropskih sredstev znašala 77,03% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Najmanj sredstev glede na dodeljena se je porabilo za tehnično pomoč (Tabela 12).

Tabela 12: Črpanje kohezijskih sredstev OP RR po razvojnih prioritetah (stanje na dan 31.3.2014)

OP RR	Razpoložljiva sredstva	Dodeljena sredstva	% dodeljenih sredstev	Podpisane pogodbe	% podpisanih pogodb	Izplačila iz proračuna RS	% izplačil glede na razpoložljiva sredstva	Povračila v državni proračun Registrirani ZzP (v EUR)	Povračila v državni proračun Avtorizirani ZzP (v EUR)
1. RP	613.152.895	655.356.947	106,88%	655.356.947	106,88%	553.547.165	90,28%	545.564.970	540.865.620
2. RP	269.451.040	264.106.783	98,02%	264.106.783	98,02%	183.424.372	68,07%	178.579.702	176.532.550
3. RP	253.235.116	232.401.362	91,77%	232.401.362	91,77%	183.424.193	72,43%	175.160.313	174.496.272
4. RP	619.442.634	599.896.534	96,84%	599.697.389	96,81%	503.073.525	81,21%	481.939.333	477.143.658
5. RP	28.003.734	28.572.615	102,03%	28.572.615	102,03%	17.022.098	60,79%	13.071.009	13.071.009
SKUPAJ	**1.783.285.419**	**1.780.334.241**	**99,83%**	**1.780.135.096**	**99,82%**	**1.440.491.353**	**80,78%**	**1.394.315.327**	**1.382.109.109**

Vir: SVRK, Poročilo o črpanju sredstev Evropske kohezijske politike 2007-2013, 2014, str.9.

2.2.2 Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture (OP ROPI)

Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture se financira zlasti iz kohezijskega sklada, v manjši meri pa tudi iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Osnovni cilj operativnega programa je predvsem izboljšanje infrastrukture v Sloveniji. Za omenjeni operativni program je bilo Sloveniji dodeljenih 1,6 milijard evrov, kar predstavlja 38,5% vseh evropskih sredstev kohezijske politike za Slovenijo za obdobje 2007-2013 ter 85% vrednosti vseh projektov OP ROPI (ostalih 15% se financira iz lastnih sredstev oziroma iz nacionalnih virov). Z dodeljenimi sredstvi se bodo financirali projekti s področja prometne infrastrukture, okoljske infrastrukture in projekti s področja trajnostne rabe energije. Sredstva namenjena izboljšanju prometne infrastrukture bodo namenjena gradnji in razvoju prometne infrastrukture (železniške, cestne, pomorske in letališke infrastrukture). Med okoljskimi projekti bodo financirani projekti oskrbe s pitno vodo in zagotavljanja poplavne varnosti, ravnanja s komunalnimi odpadki, odvajanja in čiščenja odpadnih voda ter učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije (Šuc, 2012, str. 9).

Področje razvoja okoljske in prometne infrastrukture vključuje sedem razvojnih prioritet, in sicer (SVLR, 2008b, str. 108; MGRT, 2014b, str. 8) (Tabela 13):

- železniška infrastruktura,
- cestna in pomorska infrastruktura,
- prometna infrastruktura,

- ravnanje s komunalnimi odpadki,
- varstvo okolja - področje voda,
- trajnostna energija,
- tehnična pomoč.

V izvajanje OP ROPI sta vključeni dve ministrstvi in sicer Ministrstvo za infrastrukturo in prostor na področju prometa in trajnostne rabe energije ter Ministrstvo za kmetijstvo in okolje na področju okolja.

Tabela 13: Viri financiranja OP ROPI po razvojnih prioritetah (v EUR)

Razvojne prioritete	Sredstva EU	Nacionalna udeležba	Skupno financiranje
1. Železniška infrastruktura (KS-javni)	449.567.581	79.335.456	528.903.037
2. Cestna in pomorska infrastruktura (KS-javni)	220.930.911	38.987.808	259.918.719
3. Prometna infrastruktura (ESRR-javni)	150.493.989	26.557.764	177.051.753
4. Ravnanje s komunalnimi odpadki (KS-javni)	155.568.426	27.453.252	183.021.678
5. Varstvo okolja - področje voda (KS-javni)	392.923.166	69.339.383	462.262.549
6. Trajnostna energija (KS - javni)	159.886.553	28.215.275	188.101.828
7. Tehnična pomoč (KS -javni)	32.693.221	5.769.392	38.462.613
SKUPAJ:	**1.562.063.847**	**275.658.330**	**1.837.722.177**

Vir: MGRT, Spremembe Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 in Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013, 2014b, str. 8.

V obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014 je bilo v okviru operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za 1,8 milijarde evrov dodeljenih sredstev oziroma 115,10% pravic porabe, podpisanih pogodb je bilo za 1,4 milijarde evrov oziroma 89,29% pravic porabe. Izplačil iz proračuna RS je bilo 688,3 milijonov evrov, kar predstavlja 44,07% pravic porabe, povračil iz proračuna EU v proračun RS pa je bilo za 639,6 milijonov evrov oziroma 40,95% pravic porabe (Tabela 14) (SVRK, 2014, str. 13-14).

V okviru OP ROPI je bilo največ sredstev kohezijske politike (449,57 milijona evrov) dodeljenih železniški infrastrukturi. Od tega je bilo realiziranih sredstev v vrednosti 26,51% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Največ kohezijskih sredstev glede na odobrena sredstva in pravice porabe se je počrpalo za projekte cestne in pomorske infrastrukture (druga razvojna prioriteta), in sicer 74,02% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Druga po uspešnosti črpanja kohezijskih sredstev je šesta razvojna

prioriteta, trajnostna energija, kjer je vrednost počrpanih evropskih sredstev znašala 61,32% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Najmanj sredstev (26%) glede na dodeljena se je porabilo za ravnanje s komunalnimi odpadki in za železniško infrastrukturo (Tabela 14) (Šuc, 2012, str. 30).

V celotnem obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014 je značilna razlika med vrednostjo potrjenih operacij in podpisanih pogodb. Razlog za to so problemi z izvedbo javnih naročil in pogostimi revizijskimi postopki, zaradi česar prihaja do zamika pri sklenitvi pogodb in izvajanju projektov. Izvajanje projektov operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture pestijo tudi težave pri pridobivanju zemljišč in okoljskih dovoljenj, zagotavljanje sredstev za lastno udeležbo upravičencev, njihove likvidnostne težave ter likvidnostne težave izvajalcev projektov (predvsem v gradbeništvu). Do zamikov prihaja tudi zaradi same narave projekta, kjer do izplačil prihaja na koncu projekta (Šuc, 2012, str. 13).

Tabela 14: Črpanje kohezijskih sredstev OP ROPI po razvojnih prioritetah (stanje na dan 31.3.2014)

OP ROPI	Razpoložljiva sredstva	Dodeljena sredstva	% dodeljenih sredstev	Podpisane pogodbe	% podpisanih pogodb	Izplačila iz proračuna RS	% izplačil glede na razpoložljiva sredstva	Povračila v državni proračun Registrirani ZzP (v EUR)	Povračila v državni proračun Avtorizirani ZzP (v EUR)
1. RP	449.567.581	427.310.527	95,05%	366.696.456	81,57%	126.799.614	28,20%	119.532.101	119.182.241
2. RP	220.930.911	221.561.694	100,29%	181.951.402	82,36%	163.755.340	74,12%	163.525.723	163.525.723
3. RP	150.493.989	170.738.838	113,45%	149.597.759	99,40%	73.801.127	49,04%	71.617.330	71.434.889
4. RP	155.568.426	161.673.268	103,92%	115.115.769	74,00%	40.735.342	26,18%	40.554.598	40.453.005
5. RP	392.923.166	605.649.055	154,14%	373.365.807	95,02%	158.934.874	40,45%	132.606.164	128.203.532
6. RP	159.886.553	178.297.856	111,52%	178.297.856	111,52%	103.513.658	64,74%	99.743.546	98.035.936
7. RP	32.693.221	32.693.221	100,00%	29.693.222	90,82%	20.788.773	63,59%	18.800.015	18.800.015
SKUPAJ	**1.562.063.847**	**1.797.924.459**	**115,10%**	**1.394.718.271**	**89,29%**	**688.328.728**	**44,07%**	**646.379.477**	**639.635.341**

Vir: SVRK, Poročilo o črpanju sredstev Evropske kohezijske politike 2007-2013, 2014, str.9.

2.2.3 Operativni program razvoja človeških virov (OP RČV)

Za izvajanje operativnega programa razvoja človeških virov se sredstva črpajo iz Evropskega socialnega sklada. Sloveniji je bilo v finančni perspektivi 2007-2013 v okviru omenjenega programa dodeljenih 756 milijonov evrov nepovratnih sredstev, kar predstavlja 18,4 % vseh evropskih sredstev kohezijske politike za Slovenijo ter 85 % vrednosti vseh projektov operativnega programa (ostalih 15 % vrednosti projektov se financira iz nacionalnih javnih virov).

Namen omenjenega operativnega programa je krepitev človeškega kapitala, ter s tem zagotavljanje večje stopnje zaposljivosti, inovativnosti in gospodarske rasti. S tem bi

pripomogli k višji stopnji zaposlenosti, socialni vključenosti, zmanjševanju regionalnih razlik in visokemu življenjskemu standardu.
Področje razvoja človeških virov vključuje šest razvojnih prioritet, in sicer (SVLR, 2008c, str. 63; MGRT, 2007, str. 132) (Tabela 15). :

- spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti,
- spodbujanje zaposljivosti iskalcev dela in neaktivnih,
- razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja,
- enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti,
- institucionalna in administrativna usposobljenost,
- tehnična pomoč.

V izvajanje OP RČV so v vlogi posredniških teles vključeni Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za pravosodje in javno upravo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za zdravje ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Tabela 15: Viri financiranja OP RVČ po razvojnih prioritetah (v EUR)

Razvojne prioritete	Sredstva EU	Nacionalna udeležba	Skupno financiranje
1. Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti (ESS-javni)	262.114.965	46.255.583	308.370.548
2. Spodbujanje zaposljivosti iskalcev dela in neaktivnih (ESS-javni)	140.018.678	24.709.179	164.727.857
3. Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja (ESS-javni)	164.661.965	29.057.995	193.719.960
4. Spodbujanje socialne vključenosti (ESS-javni)	63.848.517	11.267.386	75.115.903
5. Institucionalna in administrativna usposobljenost (ESS-javni)	97.051.506	17.126.737	114.178.243
6. Tehnična pomoč (ESS-javni)	28.003.739	4.941.838	32.945.577
SKUPAJ:	**755.699.370**	**133.358.718**	**889.058.088**

Vir: MGRT, Operativni program razvoja človeških virov za odboje 2007 – 2013, 2007, str. 132.

V obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014 je bilo v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za 753,25 milijonov evrov dodeljenih sredstev oziroma 99,68% pravic porabe, podpisanih pogodb je bilo za 738,38 milijonov evrov oziroma 97,71% pravic porabe. Izplačil iz proračuna RS je bilo 576,99 milijonov evrov, kar predstavlja 76,35%

pravic porabe, povračil iz proračuna EU v proračun RS pa je bilo za 528,80 milijonov evrov oziroma 69,98% pravic porabe (Tabela 16) (SVRK, 2014, str. 12-13).

V okviru OP RČV je bilo največ sredstev kohezijske politike (262,1 milijona evrov) dodeljenih spodbujanju podjetništva in prilagodljivosti. Od tega je bilo realiziranih sredstev v vrednosti 64,4% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Največ kohezijskih sredstev glede na odobrena sredstva in pravice porabe se je počrpalo za projekte razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja in sicer 90,15% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Druga po uspešnosti črpanja kohezijskih sredstev je četrta razvojna prioriteta, enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti, kjer je vrednost počrpanih evropskih sredstev znašala 68,4% pravic porabe v obdobju od 1.1.2007 do 31.3.2014. Najmanj sredstev glede na dodeljena se je porabilo za tehnično pomoč (Tabela 16).

Tabela 16: Črpanje kohezijskih sredstev OP RVČ po razvojnih prioritetah (stanje na dan 31.3.2014)

OP RČV	Razpoložljiva sredstva	Dodeljena sredstva	% dodeljenih sredstev	Podpisane pogodbe	% podpisanih pogodb	Izplačila iz proračuna RS	% izplačil glede na razpoložljiva sredstva	Povračila v državni proračun Registrirani ZzP (v EUR)	Povračila v državni proračun Avtorizirani ZzP (v EUR)
1. RP	262.114.965	252.799.143	96,45%	252.799.143	96,45%	186.093.650	71,00%	170.142.434	168.826.459
2. RP	140.018.678	140.264.275	100,18%	140.264.275	100,18%	110.507.403	78,92%	103.778.956	90.431.478
3. RP	164.661.965	170.811.395	103,73%	170.811.395	103,73%	145.430.886	88,32%	139.502.652	148.442.183
4. RP	63.848.517	65.440.538	102,49%	65.440.538	102,49%	49.135.708	76,96%	44.261.036	43.693.060
5. RP	97.051.506	95.927.590	98,84%	81.061.953	83,52%	66.769.552	68,80%	63.671.067	63.438.500
6. RP	28.003.739	28.003.738	100,00%	28.003.738	100,00%	19.051.206	68,03%	13.969.958	13.969.958
SKUPAJ	**755.699.370**	**753.246.679**	**99,68%**	**738.381.042**	**97,71%**	**576.988.405**	**76,35%**	**535.326.103**	**528.801.638**

Vir: SVRK, Poročilo o črpanju sredstev Evropske kohezijske politike 2007-2013, 2014, str.8.

2.2.4 Evropsko teritorialno sodelovanje v Sloveniji

Evropsko teritorialno sodelovanje temelji na okrepiti sodelovanja na čezmejnem, transnacionalnem in regionalnem nivoju. Projekti se v okviru cilja 3 financirajo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Cilj 3 deluje kot dopolnitev k cilju 1 in 2, saj so regije, ki so upravičene do sredstev iz cilja evropsko teritorialni sodelovanje, upravičene tudi do sredstev iz cilja 1 in 2. Cilj je usmerjen v spodbujanje skladnega razvoja mestnih, podeželskih in obalnih področij, razvoja gospodarskih povezav in vzpostavljanja omrežij malih in srednjih podjetjih. Sodelovanje se osredotoča na raziskave in razvoj, informacijsko družbo, okolje, preprečevanje tveganj in integrirano upravljanje voda (Cilj 3 teritorialno sodelovanje, 2014).

Glede na dejstvo, da večina slovenskega prebivalstva živi v obmejnem območju, je bilo evropsko teritorialno sodelovanje (cilj 3) tudi v finančni perspektivi 2007-2013 eden ključnih instrumentov za spodbujanje razvoja obmejnih regij in s tem celotne Slovenije.
V finančni perspektivi 2007-2013 je bila Slovenija vključena v petih programih čezmejnega sodelovanja (Slovenija-Avstrija, Slovenija-Italija, Slovenija-Madžarska, Slovenija-Hrvaška, Jadranska pobuda), štirih programih transnacionalnega sodelovanja (območje Alp, območje jugovzhodne Evrope, območje srednje Evrope, območje Mediterana) in štirih programih medregionalnega sodelovanja (program INTERREG IVC, INTERACT II, EPSON, URBACT), katere bom v nadaljevanju tudi na kratko predstavila (SVRK, 2014b).

V obdobju 2007-2013 je bil skupni cilj **operativnega programa Slovenija-Avstrija** učinkovit prispevek k znatnemu pospeševanje mednarodne konkurenčnosti in prepoznavnosti ter kakovosti sodelovanja s pomočjo skupnega razvoja, trajnostne in inovativne rabe skupnih potencialov ter priložnosti v regijah (SIAT, 2014): Program se je izvajal v okviru dveh strateških prednostnih nalog in sicer (SIAT, 2014):

- prva prednostna naloga se je osredotočala na dvig konkurenčnosti s čezmejnim sodelovanjem in se skušala spoprijeti z različnimi izzivi v prehodu na gospodarstvo, ki temelji na znanju.
- druga prednostna naloga se je ukvarja s trajnostnim in uravnoteženim razvojem, predvsem na področjih naravnega, socialnega in infrastrukturnega potenciala na območjih sodelovanja.

Za izvajanje operativnega programa pa je bila na voljo tudi tehnična pomoč.

Za operativni program Slovenija-Avstrija je bilo v finančni perspektivi 2007-2013 skupno namenjenih nekaj manj kot 79 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili približno 67 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014b).

Po širitvi Evropske unije je območje **operativnega programa Slovenija-Italija** pridobilo velik strateški pomen na evropski in mednarodni ravni ter v geografskem smislu postalo osrednje območje nove razširjene Evrope. Splošni cilj programa je bil krepitev območja sodelovanja, spodbuditi privlačnost in konkurenčnost območja ter večja usmerjenost v trajnostni razvoj, z upoštevanjem njegove širitve na nova teritorialna območja ter posledično povečanja raznolikosti. Operativni program Slovenija-Italija je v obdobju 2007-2013 vključeval štiri razvojne prioritete, in sicer (Evropska komisija, 2014c):

- okolje, promet in trajnostno teritorialno povezovanje,
- konkurenčnost in na znanju temelječa družba,
- socialno vključevanje in
- tehnična pomoč.

Za operativni program Slovenija-Italija je bilo v finančni perspektivi 2007-2013 skupno namenjenih približno 136 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za

regionalni razvoj dobili približno 116 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014c).

Cilj **operativnega programa Slovenija-Madžarska** je bil izboljšanje razmer za gospodarsko rast na območju sodelovanja, s poudarkom na izboljšanju življenjskih razmer in trajnostnega razvoja. Za dosego tega cilja je bila razvita strategija, ki je obravnavala gospodarske, socialne in okoljske vidike trajnosti. Operativni program se je izvajal na podlagi dveh prednostnih nalog. Prva prednostna naloga je bila usmerjena v povečanje privlačnosti območja sodelovanja z izboljšanjem in razvojem pomembnih sektorjev in dejavnikov, ki vplivajo na privlačnost in prepoznavnost območja. Najpomembnejši sektorji so turizem, kultura in umetnost. Druga prednostna naloga je bila usmerjena v trajnostni in uravnoteženi razvoj, predvsem kar zadeva preventivno zdravstveno varstvo, varovanje okolja in upravljanje z njim, upravljanje z vodami, učinkovito rabo energije in regionalni razvoj. Za izvajanje operativnega programa pa je bila na voljo tudi tehnična pomoč (Evropska komisija, 2014d).

Za operativni program Slovenija-Madžarska je bilo v finančni perspektivi 2007-2013 skupno namenjenih nekaj manj kot 36 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili približno 29 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014d).

Glavni namen **operativnega programa Slovenija-Hrvaška** je bil v obdobju 2007-2013, da postane mejno območje med Slovenijo in Hrvaško visoko konkurenčno ter da se ustvarijo trajnostne življenjske razmere in blaginja za prebivalce na tem območju z izkoriščanjem razvojnih možnosti, ki izhajajo iz skupnih čezmejnih dejavnosti. Za doseganje cilja je imel omenjeni operativni program dve glavni prednostni nalogi z dodatno prednostno nalogo (tehnična pomoč). Prva prednostna naloga je imela poudarek na gospodarskem in socialnem razvoju območja. Druga prednostna naloga je bila usmerjena v trajnostno upravljanje z naravnimi viri, predvsem v varovanje okolja ter ohranjanje in oživljanje naravnih virov na čezmejnem območju (Evropska komisija, 2014e).

Za operativni program Slovenija-Hrvaška je bilo v finančni perspektivi 2007-2013 skupno namenjenih približno 34 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili približno 29 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014e).

Za doseganje ciljev je imel program **čezmejno sodelovanje Jadran** 2007-2013 tri glavne tematske prednostne naloge in eno dodatno prednostno nalogo, posvečeno upravljanju programa (tehnična pomoč). Prva prednostna naloga je bila sodelovanje na področju

gospodarstva, sociale in med institucijami z namenom spodbuditi čezmejno konkurenčnost prek inovacij, raziskav in razvoja, druga je bila usmerjena v spodbujanje in povečanje naravnih in kulturnih virov za razvoj trajnostnega turizma, ter tretja, ki je bila usmerjena v izboljšanje dostopnosti in omrežij. Cilj tretje prednostne naloge je bil omogočiti učinkovit, varen in trajnostni transportni sistem, ki bo spodbujal celostni razvoj na območju Jadrana in omogočil dostop do sosednjih ozemelj (Evropska komisija, 2014f).

Za program čezmejno sodelovanje Jadran je bilo v finančni perspektivi 2007-2013 skupno namenjenih približno 196 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili približno 167 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014f).

Tabela 17: Razdelitev sredstev po programih čezmejnega sodelovanja (v EUR)

Evropsko teritorialno sodelovanje	**Sredstva EU**	**Nacionalna udeležba**	**Skupno financiranje**
Programi čezmejnega sodelovanja			
Operativni program Slovenija-Avstrija	67.111.477	11.843.203	78.954.680
Operativni program Slovenija-Italija	116.206.931	20.507.105	136.714.036
Operativni program Slovenija-Madžarska	29.279.283	6.613.874	35.893.157
Operativni program Slovenija-Hrvaška	28.946.970	5.108.290	34.055.260
Operativni program čezmejno sodelovanje Jadran	166.490.332	29.380.647	195.870.979
SKUPAJ:	**408.034.993**	**73.453.119**	**481.488.112**

Vir: Evropska komisija, Razvojni programi 2007-2013, 2014k.

Glavni cilj **transnacionalnega programa območje Alp** je bil povečanje konkurenčnosti in privlačnosti področja sodelovanja z razvojem skupnih ukrepov na področjih, kjer je transnacionalno sodelovanje bolj učinkovito in tudi potrebno za trajnostne rešitve. Operativni program je temeljil na štirih prednostnih nalogah, katere so bile konkurenčnost in privlačnost alpskega prostora, dostopnost in povezljivost, okolje in zaščita pred okoljskim tveganjem ter tehnična pomoč (Evropska komisija, 2014g).

V finančni perspektivi 2007-2013 je bilo za transnacionalni program območje Alp skupno namenjenih približno 130 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili približno 98 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014g).

Splošni cilj **transnacionalnega programa srednja Evropa** je bil povečati teritorialno kohezijo, spodbujati notranjo integracijo in krepiti konkurenčnost Srednje Evrope, s spodbujanjem inovativnosti in izboljšanja dostopnosti. Operativni program je temeljil na petih prednostnih nalogah, katere so bile omogočanje inovacij v Srednji Evropi, izboljšanje

dostopnosti Srednje Evrope in dostopnost znotraj nje, trajnostna raba okolja, spodbujanje konkurenčnosti in privlačnosti mest in regij ter tehnična pomoč (Evropska komisija, 2014h).

V finančni perspektivi 2007-2013 je bilo za transnacionalni program Srednja Evropa skupno namenjenih nekaj več kot 298 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili približno 246 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014h).

Splošni strateški cilj **transnacionalnega programa jugovzhodna Evropa** je bil z razvojem transnacionalnega partnerstva izboljšati proces teritorialnega, gospodarskega in socialnega povezovanja ter prispevati h koheziji, stabilnosti in konkurenčnosti. Program je vseboval štiri vsebinske prednostne naloge: inovacije, okolje, dostopnost in trajnostni razvoj urbanih območij (Evropska komisija, 2014i).

V finančni perspektivi 2007-2013 je bilo za transnacionalni program jugovzhodna Evropa skupno namenjenih nekaj več kot 245 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili nekaj več kot 206 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014i).

Namen **transnacionalnega programa Mediteran** je bil, da se s krepitvijo gospodarstva v regiji prihodnjim generacijam zagotovi rast in zaposlovanje, ter prispeva k varstvu okolja in politiki trajnostnega razvoja v regiji (Evropska komisija, 2014j).

V finančni perspektivi 2007-2013 je bilo za transnacionalni program Mediteran skupno namenjenih nekaj več kot 256 milijonov evrov, od tega smo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj dobili nekaj več kot 193 milijonov evrov, ostalo se je financiralo iz nacionalnih virov (Evropska komisija, 2014j).

Tabela 18: Razdelitev sredstev po programih transnacionalnega sodelovanja (v EUR)

Evropsko teritorialno sodelovanje	**Sredstva EU**	**Nacionalna udeležba**	**Skupno financiranje**
Programi transnacionalnega sodelovanja			
Transnacionalni program območje Alp	97.792.311	32.188.319	129.980.630
Transnacionalni program srednja Evropa	246.011.074	52.284.763	298.295.837
Transnacionalni program jugovzhodna Evropa	206.691.645	38.420.329	245.111.974
Transnacionalni program Mediteran	193.191.331	63.426.357	256.617.688
SKUPAJ:	**743.686.361**	**186.319.768**	**930.006.129**

Vir: Evropska komisija, Razvojni programi 2007-2013, 2014k.

Slovenija je bila v finančni perspektivi 2007-2013 vključena v štirih programih medregionalnega sodelovanja (SVRK, 2014b):

- program INTERREG IVC,
- program INTERACT II,
- program EPSON,
- program URBACT.

2.3 Problemi pri črpanju kohezijskih sredstev

Velik problem pri črpanju kohezijskih sredstev predstavlja premajhna administrativna absorpcijska sposobnost državne administracije, ki se na izvajalskih institucijah kohezijske politike ukvarjajo z razpisi. Konec leta 2006 je SVRK izvedla analizo o stanju in potrebah na področju administrativne usposobljenosti kadrov, ki se ukvarjajo z upravljanjem kohezijskih sredstev. Analiza je pokazala, da so zaposleni preobremenjeni oziroma imajo prevelik obseg dela (pomanjkanje ustreznega kadra, preobremenjenost skrbnikov pogodb, upoštevajoč število pogodb za katere so zadolženi in obseg del za vodenje in nadzor nad temi pogodbami), zaposleni imajo premalo delovnih izkušenj (predvsem na novo zaposleni) na teh področjih ter neustrezno izobrazbo (neustreznost kadrovskega profila (osnovna izobrazba) v primerjavi z vsebino projektov, za katere so ti zaposleni zadolženi), premalo je usposabljanj in izobraževanj, pogosta nemotiviranost zaposlenih zaradi omejitev pri nagrajevanju nadurnega dela. Vse te pomanjkljivosti pa so vzrok za prepočasno črpanje sredstev, saj pri tem prihaja do predolgih postopkov pregledovanja poročil in nepravočasne priprave zahtevkov za povračilo sredstev (Aristovnik & Lah, 2007, str. 36-37).

Nastali problem bi lahko rešili z dodatnimi zaposlitvami usposobljenih kadrov, financiranih s sredstvi tehnične pomoči ter dodatnimi usposabljanji in izobraževanji za zaposlene, s tem pa bi pripomogli k večji kakovosti in učinkovitosti nadzora nad projekti ter njihovo izvedbo. Ministrstvo za finance in SVRK sta za rešitev tega problema v letošnjem letu ponovno pozvala vse organe, ki se ukvarjajo s sredstvi kohezijske politike, da najkasneje v roku 30-dni od dneva izplačila iz državnega proračuna pripravijo zahtevke za povračilo. Ministrstvo za finance lahko začasno ustavi nadaljnja izplačila, če resorno ministrstvo ne odpravi neupravičenih zamud pri pripravi zahtevkov za povračilo (SVRK, 2014, str. 15).

Problem pri črpanju kohezijskih sredstev predstavljajo tudi težave z izvedbo javnih naročil in pogostimi revizijskimi postopki, zaradi česar prihaja do zamika pri sklenitvi pogodb in izvajanju projektov. Izvajanje projektov operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture pestijo tudi težave pri pridobivanju zemljišč in okoljskih dovoljenj (tak primer je drugi tir Divača-Koper, kjer je potrebno odkupiti še deset odstotkov

zemljišč, pridobiti gradbena dovoljenja), zagotavljanje sredstev za lastno udeležbo upravičencev, njihove likvidnostne težave ter likvidnostne težave izvajalcev projektov (predvsem v gradbeništvu). Do zamikov prihaja tudi zaradi same narave projekta, kjer do izplačil prihaja na koncu projekta.

Nastali problem bi lahko rešili s prilagoditvijo zakonodaje, poenostavitvijo navodil in pravilnikov, ki ovirajo črpanje (zlasti pridobivanje okoljskih in drugih dovoljenj), prerazporeditvijo sredstev z vsebin, kjer je črpanje slabše, na vsebine, kjer bi bilo mogoče doseči boljše gospodarske in finančne učinke, s povečanjem kakovosti in učinkovitosti nadzora nad projekti, s skrajšanjem administrativnih postopkov (potrjevanje razpisov, kvalitetnejša priprava instrumentov s strani ministrstev, pregledovanje vlog, poročil, zahtevkov, priprava pogodb o sofinanciranju in aneksov, izplačevanje sredstev iz državnega proračuna, povračila sredstev iz proračuna EU ...), z rednim pošiljanjem zahtevkov za povračilo sredstev na Evropsko komisijo in s tem zagotavljanje tekočih prilivov v državni proračun (MGRT, 2014, str. 22). Pri razpisih bi bilo potrebno zmanjšati količino nepotrebnih informacij, vsem prijaviteljem omogočiti enoten način prijavljanja, s katerim bi zmanjšali precejšen del birokracije, ter tako olajšali delo zaposlenim (zmanjšal bi se njihov obseg nepotrebnega dela).

Problem pri koriščenju evropskih sredstev v Sloveniji predstavlja tudi dejstvo, da banke v Sloveniji ne zagotavljajo premostitvenega financiranja sicer že odobrenih evropskih projektov v Sloveniji. Upravičenci evropskih sredstev jih morajo zato v že tako zaostrenih likvidnostnih razmerah financirati sami, potem pa čakati na povračilo vloženih sredstev. Marsikatera posamezna podjetja ali združenja odstopijo od odobrenih projektov, saj zanje ne pridobijo premostitvenih likvidnostnih sredstev, čeprav je financiranje odobrenih projektov zajamčeno tako s strani EU kot tudi države, poleg tega pa še zavarovano z različnimi jamstvi, sami pa za izvedbo projekta nimajo dovolj sredstev. To pomeni, da tudi za stoodstotno zagotovljeno finančno pokritje ne moremo dobiti premostitvenega financiranja pri bankah. Menim, da z ureditvijo bančnega sistema v Sloveniji, ter z zagotavljanjem premostitvenih kreditov podjetjem in organizacijam, zmanjšamo tveganje odstopanj od odobrenih projektov ter izgubo že odobrenih sredstev.

Med drugimi problemi se izpostavi tudi zapletena razpisna dokumentacija. Tu predstavlja problem predvsem nejasen predmet javnega razpisa, predviden čas izvedbe javnih razpisov, ki je vedno daljši od načrtovanega, prevelika kompleksnost, slabo določena ciljna skupina, ter tudi težave zaradi pogostega spreminjanja pogojev sredi poteka razpisov in zahtevnih postopkov poročanja.

Če povzamem, so glavni vzroki za zaostanek pri črpanju kohezijskih sredstev, poleg negativnih učinkov gospodarske krize (kreditni krč in problem zagotavljanja lastnih sredstev upravičencev) tudi pogosti revizijski postopki, težave z javnimi naročili (prepogosto ponavljanje javnih naročil), predolgi pritožbeni postopki, slabo ali

nepravočasno pripravljena projektna in investicijska dokumentacija, težave pri pridobivanju zemljišč in različnih dovoljenj, likvidnostne težave izvajalcev projektov in plačilna nedisciplina.

V prihodnosti bo morala Slovenija nujno povečati absorpcijsko sposobnost, predvsem administrativno absorpcijsko sposobnost, v okviru katere se pojavlja največ problemov vezanih na učinkovitost in uspešnost državne uprave v procesu upravljanja s kohezijskimi sredstvi, če bo želela pravočasno in učinkovito počrpati razpoložljiva sredstva iz evropskega proračuna. Za to pa je potreben strokoven in učinkovit kader, ki dobro pozna postopke ustreznega in s tem uspešnega črpanja sredstev. Že s tem korakom, bo moč doseči učinkovitost na področju črpanja kohezijskih sredstev ter uresničiti poglavitni cilj kohezijske politike, ki je zmanjševanje neenakosti gospodarskega in socialnega razvoja v okviru EU oziroma približevanje nerazvitih regij evropskemu povprečju.

3 PRIMERI DOBRIH PRAKS V SLOVENIJI – PROJEKTI FINANCIRANI S POMOČJO STRUKTURNIH SKLADOV IN KOHEZIJSKEGA SKLADA

3.1 Evropski socialni sklad

3.1.1 eZdravje - gonilo informatizacije slovenskega zdravstvenega sistema

Eden izmed večjih projektov v Sloveniji, ki se sofinancira s pomočjo Evropskega socialnega slada, je projekt "eZdravje", ki vključuje informatizacijo javnih storitev. S pomočjo omenjenega projekta, želi Slovenija izboljšati javno-zdravstvene storitve. Z rezultati tega projekta se bo lahko zdravstvena obravnava bolje prilagodila posameznikom, olajšala varnost in mobilnost pacientov, zmanjšala stroške zdravstvenih storitev ter podprla interoperabilnost tako doma kot na tujem. (MZ, 2014).

Pri projektu "eZdravje" bodo pozitivni učinki za posameznike predvsem (EU-skladi, 2013a, str. 3):

- prilagojene informacije na zdravstvenih portalih s splošnimi in posebnimi informacijami,
- možnost naročanja preko spleta,
- izmenjava mnenj z zdravstvenimi strokovnjaki preko varne e-pošte, kasneje tudi z uporabo metod zdravja na daljavo in oskrbe na domu na daljavo kot enega izmed osrednjih rezultatov projekta "eZdravje".

Projekt se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete "Institucionalna in administrativna usposobljenost",

prednostne usmeritve, "Zdravstvo v informacijski dobi". Stroški financiranja projekta so ocenjeni na 67 milijonov evrov, od tega bo Evropski socialni sklad prispeval 31,8 milijonov evrov. Projekt naj bi se predvidoma zaključil do junija 2015 (EU-skladi, 2013a, str. 3).

Uspešnost projekta bo predvsem odvisna od zaupanja posameznikov in zdravstvenih delavcev v dvig kakovosti in povečanja varnosti v zdravstvenem sistemu.

3.1.2 Projekt '' Dan za punce''

"Dan za punce" je dogodek, ko podjetja organizirajo za dekleta iz sedmega, osmega in devetega razreda osnovne šole dan odprtih vrat. Na zanimiv način jim želijo predstaviti naravoslovno-tehnične poklice in delovna mesta, ki bi bila primerna za njihovo zaposlitev po uspešno zaključenem izobraževanju (EU-skladi, 2013b, str. 4).

V okviru projekta so potekale tudi delavnice in seminarji. Projekt bo zmanjšal negativne stereotipe o "tipično moških" in "tipično ženskih" poklicih, prispeval k večji aktivnosti mladih žensk na trgu dela in prispeval k enakim možnostim zaposlitve.

Cilji projekta so bili (EU-skladi, 2013b, str. 4):

- osveščati, spodbujati in informirati mlade ženske za lažje odločanje in izbiro tipično moških poklicev,
- osveščati podjetja o tem, da mlade ženske predstavljajo potencial,
- osveščati podjetja, da naredijo delovna mesta bolj atraktivna, prilagojena ženskam,
- dolgoročno prispevati k spreminjanju zakoreninjene miselnosti ter odpravljanju stereotipov o tipično moških in tipično ženskih poklicih,
- zavzemanje za enake možnosti na trgu dela, ciljno usmerjanje v spodbujanje mladih žensk in s tem korak naprej k socialni vključenosti. Z delavnicami pa usmerjati v naravoslovno-tehnične poklice in s tem olajšati dostop do zaposlitve.

Projekt v vrednosti 324.685,00 evrov je delno financirala Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete "Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti", prednostne usmeritve "Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti". Višina javnih virov financiranja je bila 299.165,00 evrov, od tega je Evropski socialni sklad prispeval 85%, 15 % stroškov pa je bilo kritih iz proračuna Republike Slovenije. Projekt se je zaključil julija letos (EU-skladi, 2013b, str. 4).

3.2 Evropski sklad za regionalni razvoj

3.2.1 Celostna prenova gradu Rajhenburg

Grad Rajhenburg v Brestanici je eden najstarejših grajskih objektov v Sloveniji. V bojih z Madžari je bila v 10. stoletju prvotna grajska utrdba porušena. Obnoviti oziroma na novo postaviti ga je dal Salzburški nadškof Konrad v letih 1131-1147, za obrambo pred Ogri. Na gradu so se skozi stoletja zvrstili različni lastniki. Današnjo podobo je grad dobil v 17. stoletju (EU-skladi, 2013c, str. 5).

Francoski menihi Trapisti so grad kupili leta 1881 in ga preuredili v samostan. Nemci so aprila 1941 Trapiste pregnali iz samostana in ga uredili v preselitveno taborišče za izganjanje Slovencev. Preko tega taborišča je šlo na pot izgnanstva v Srbijo, na Hrvaško in v Nemčijo okrog 45.000 Slovencev. Po končani vojni so se menihi za dve leti vrnili, potem je bil grad nacionaliziran. V gradu je Uprava za notranje zadeve uredila zapore, ki so bili na gradu do junija 1966. Od takrat do danes so v gradu muzejske razstave o menihih trapistih, zgodovini gradu, o slovenskih izgnancih in o političnih zapornikih ter internirancih.

Občina Krško je uspešno kandidirala na Javnem razpisu za sofinanciranje operacij prenove in obnove, celostne revitalizacije in modernizacije kulturnih spomenikov v lasti občin iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, v okviru Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013. Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport je po pogodbi za sofinanciranje projekta namenilo skoraj 3 milijone evrov, v okviru katerih je delež Evropskega sklada za regionalni razvoj 85 % upravičenih stroškov, delež državnega proračuna Republike Slovenije pa 15 %. Ostale stroške je krila občina Krško. Celotna vrednost projekta je znašala nekaj manj kot 5 milijonov evrov.

Celostna prenova gradu Rajhenburg bo skozi rabo kulturnega spomenika prispevala k trajnostnemu ohranjanju slovenske in evropske kulturne dediščine. S ciljem povečanja dostopnosti in dviga zaposlitvenega potenciala se bo povečala prepoznavnost in konkurenčnost regije. Obstoječe storitve so se nadgradile, razvijajo se novi turistični proizvodi in storitve, predvsem kulturni turizem.

3.2.2 Izgradnja štirisedežnice Kekec z razširitvijo smučišča

Priljubljeno zimsko in poletno turistično središče v območju Triglavskega narodnega parka je Kranjska Gora. Leži v eni najlepših alpskih dolin na tromeji z Avstrijo in Italijo. Podjetje RTC Žičnice Kranjska Gora, d.d., ki upravlja z žičniško infrastrukturo v Kranjski Gori je s pomočjo evropskih sredstev, odobrenih s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo posodobilo žičniško infrastrukturo in s tem izboljšalo konkurenčnost

kranjskogorskega turizma. Ena izmed najbolj obiskanih smučarskih prog, je smučišče, na katerem stoji novo zgrajena štirisedežnica Kekec. Proga z novo štirisedežnico je ena najprivlačnejših prog, saj naprava poskrbi za udobno in kakovostno vožnjo. Izgradnja naprave je povečala število prepeljanih potnikov in zmanjšala čakalne vrste ob konicah. Žičniška naprava je bila zamenjana s sodobno štirisedežnico in podaljšana za 150 metrov. Na območju nove sedežnice je bilo razširjeno obstoječe smučišče in povečane zmogljivosti zasneževalnega sistema (EU-skladi, 2013d, str. 5).

Poskrbljeno je bilo tudi za deskarje na snegu, saj je bil v sklopu ureditve smučišča urejen eden izmed najlepših in najboljših snežnih parkov v tem delu Evrope, ob enem pa tudi edini v Sloveniji, ki lahko obratuje ponoči. Snežni park je namenjen deskarjem na snegu in smučarjem začetnikom v prostem slogu. Primeren je tudi za vrhunske deskarje in smučarje prostega sloga. Urejena je tudi razsvetljena adrenalinska sankaška proga, kjer lahko na svoj račun pridejo tudi ljubitelji sankanja (EU-skladi, 2013d, str. 5).

Investicija se je začela izvajati septembra 2007. Nova štirisedežnica je prve smučarje popeljala januarja 2008, celotni projekt pa je zaživel januarja 2009, ko je bil odprt park za deskarje in sankaška proga. Rezultati investicije so bili realno zastavljeni, saj se je število prepeljanih potnikov povečalo. Odzivi smučarjev so takoj potrdili pravilnost odločitve za izvedbo investicije, saj se je pokazalo, da je proga ob novi napravi z narejenimi korekturami ena najprivlačnejših, naprava pa poskrbi za udobno, kakovostno vožnjo in ob konicah bistveno zmanjša zastoje.

Projekt v vrednosti 4.289.453 evrov je bil sofinanciran v okviru razpisa Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo "Dvig konkurenčnosti turističnega gospodarstva – turistična infrastruktura", in sicer v višini 1.491.000 evrov, od tega je Evropski sklad za regionalni razvoj prispeval 85%, 15 % stroškov pa je bilo kritih iz proračuna Republike Slovenije (EU-skladi, 2013d, str. 5).

3.3 Kohezijski sklad

3.3.1 Rekonstrukcija, elektrifikacija in nadgradnja železniške proge Pragersko-Hodoš za hitrosti do 160 km/h, modernizacija nivojskih prehodov in izvedba podhodov na železniških postajah

Projekt je del vseevropskega prometnega omrežja (angl.*Trans-European Transport Networks*), in sicer železniške osi Lyon–Trst–Divača-Koper–Divača–Ljubljana–Budimpešta–meja z Ukrajino, in poteka tudi po V. evropskem prometnem koridorju, ki je eden od desetih prednostnih železniških koridorjev med Evropsko unijo in drugimi evropskimi državami. Edini odsek V. evropskega prometnega koridorja, ki še ni elektrificiran, je odsek železniške proge Pragersko–Hodoš. Z razvojem pristanišča Koper kot pomembnega uvozno-izvoznega in tranzitnega pristanišča bo ta proga prevzemala vse

večje količine mednarodnega tovora v smeri proti Madžarski, Slovaški, Češki, Poljski, Ukrajini in obratno proti pristanišču Koper ter Italiji (MZIP, 2013, str. 1).

Projekt se bo izvajal v dveh fazah. V okviru prve faze projekta je predvidena elektrifikacija 109 kilometrov obstoječe železniške proge Pragersko-Hodoš-državna meja, vključno s tiri in izgradnjo voznih vodov, izgradnja petih novih elektronapajalnih postaj, postavitev 13,5 kilometrov protihrupne ograje, izvedba ukrepov pasivne protihrupne zaščite na 166 stavbah ter rekonstrukcija 5 postaj in 9 postajališč kot tudi 6 večjih jeklenih mostov (4 bodo obnovljeni, 2 pa bosta zamenjana v celoti). Z drugo fazo projekta - modernizacijo nivojskih prehodov Pragersko-Hodoš - bo zgrajenih 19 izvennivojskih križanj, 27 nivojskih prehodov bo zavarovanih z avtomatsko napravo za zavarovanje in zapornicami, 32 nivojskih prehodov pa bo ukinjenih (EU-skladi, 2013e, str. 6)

Osnovni namen projekta je omogočiti električno vleko, izboljšati kakovost storitev, povečati zmogljivost proge, povečati varnost železniškega in cestnega prometa in zmanjšati vplive na okolje in (EU-skladi, 2013f, str. 4).

Trenutno največji infrastrukturni projekt v Republiki Sloveniji, ki se sofinancira z evropskimi sredstvi je projekt "Rekonstrukcija, elektrifikacija in nadgradnja železniške proge Pragersko–Hodoš za hitrosti do 160 km/h, modernizacija nivojskih prehodov in izvedba podhodov na železniških postajah" . Njegova skupna vrednost je ocenjena na 465,5 milijona evrov, od tega bo 231,1 milijona evrov prispeval kohezijski sklad. Projekt se bo predvidoma zaključil do konca leta 2015. Gradbena dela že potekajo.

Slika 12: Financiranje projekta

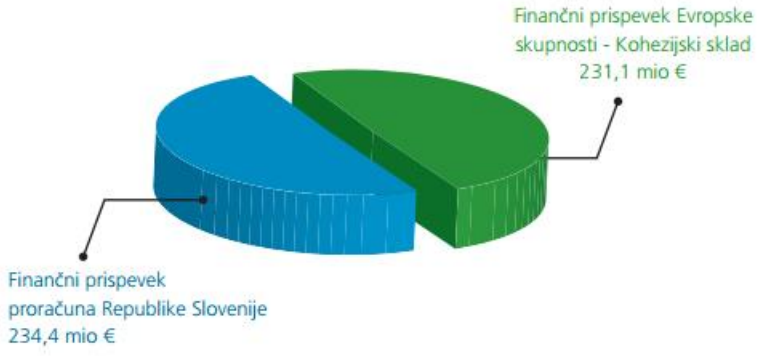

Vir: MZIP, Rekonstrukcija, elektrifikacija in nadgradnja železniške proge PRAGERSKO–HODOŠ za hitrosti do 160 km/h, modernizacija nivojskih prehodov in izvedba podhodov na železniških postajah, 2013, str. 7.

Projekt prinaša pozitivne učinke, ki niso ovrednoteni zgolj v denarju, temveč se kažejo kot izboljšanje tehnične opreme in zmogljivosti proge, povečanje pretoka prometa in zmanjšanje specifične porabe energije za vleko. V okviru projekta je predvideno

zmanjšanje tovornega prometa na cesti, s čimer se bo posledično zmanjšal izpust nevarnih emisij v zrak.

3.3.2 Evropska sredstva za projekt poglobitve vplovnega kanala v koprskem tovornem pristanišču

Tovorno pristanišče v Kopru predstavlja evropska južna vrata za mednarodne trgovinske pomorske poti. S svojo izjemno lego v osrčju Evrope predstavlja eno najpomembnejših logistično-distribucijskih središč, ki povezuje trgovska središča v srednji ter vzhodni Evropi z deželami Sredozemlja. Koprsko pristanišče kot osrednja stična točka med pomorskimi avtocestami jadransko – jonskega in transportnimi potmi intermodalnega V. koridorja v okviru vseevropskega prometnega omrežja ima za države osrednjega dela Evropske unije pomembno vlogo (EU-skladi, 2012, str. 3).

Globina vplovnih kanalov mora biti za varno plovbo dovolj globoka, saj imajo sodobne potniške in tovorne ladje ugrez celo do 18 metrov. Globino vplovnih kanalov je potrebno nenehno nadzorovati, zaradi akumulacijskih nanosov manjših vodotokov, bibavice in seveda množičnega pomorskega prometa, da se ne bi zapolnili s peskom in muljem (EU-skladi, 2012, str. 3).

Osrednji namen projekta, ki se bo zaključil predvidoma konec aprila 2015, je poglobitev vplovnega kanala v bazenu 1 koprskega tovornega pristanišča s sedanjih 11,4 metra na 15 metrov. Koprsko tovorno pristanišče je slabo izkoriščeno, saj obstoječa globina vplovnega kanala preprečuje neoviran pristanek večjih kontejnerskih ladij. Poglobitev vplovnega kanala bo omogočila vplutje ladjam z večjim ugrezom ter prispevala k rasti in razvoju pristaniške dejavnosti. Povečala se bo varnost plovbe ter izboljšala konkurenčnost in prepoznavnost pristanišča (EU-skladi, 2012, str. 3).

Omenjeni projekt, katerega skupna vrednost znaša 15,7 milijona evrov, je del Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 in bo sofinanciran iz kohezijskega sklada v višini 13,3 milijona evrov (EU-skladi, 2012, str. 3).

SKLEP

Kohezijska politika temelji na načelih, sledi ciljem, za uresničevanje ciljev pa uporablja instrumente, ki so določeni ob sprejetju proračuna za finančno obdobje. V finančni perspektivi 2007-2013 je bila kohezijska politika še pomembnejši dejavnik skladnega razvoja evropskih regij kot je bila v prejšnji finančni perspektivi. Slovenija je v finančni perspektivi 2007-2013 za izvajanje kohezijske politike preko operativnih programov (OP RR, OP ROPI, OP RČV) pridobila 4,1 milijarde evrov nepovratnih evropskih sredstev.

Uspešnost črpanja kohezijskih sredstev v finančnem obdobju 2007-2013 ni bila enaka za vse operativne programe, kar je v veliki meri posledica gospodarske krize in kreditnega krča v bančnem sektorju ter dolžine in zahtevnosti posameznih projektov. Najbolj je to vplivalo na izvedbo in financiranje večjih in finančno zahtevnejših projektov na področju gradbeništva ter okoljske in prometne infrastrukture (OP ROPI). Za razliko od okoljskih in infrastrukturnih projektov je Slovenija uspešnejše črpala nepovratna sredstva iz operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov (OP RR). V okviru operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov (OP RR) je bilo Sloveniji dodeljenih 1,78 milijard evrov nepovratnih sredstev. Od tega je bilo do konca marca 2014 v proračun RS povrnjenih 1,38 milijard evrov, kar predstavlja 77,50% vseh izpogajanih sredstev za ta operativni program. Ugotavljam, da se je kohezijska politika v okviru operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov do konca marca 2014 najuspešnejše izvajala na področju konkurenčnosti in raziskovalne odličnosti (počrpanih 88,21% dodeljenih sredstev) ter na področju razvoja regij (počrpanih 77,03% dodeljenih sredstev). Ob upoštevanju dejstva, da so se kohezijska sredstva dejansko začela črpati (vračati v nacionalni proračun) šele v letu 2009, ter da bo obdobje črpanja trajalo do konca leta 2015, menim, da ima Slovenija ob enaki dinamiki črpanja velike možnosti, da v celoti počrpa kohezijska sredstva namenjena operativnemu programu krepitve regionalnih razvojnih potencialov do konca leta 2015.

Slovenija je za okoljske in infrastrukturne projekte v okviru operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture (OP ROPI) iz evropskega proračuna pridobila slabih 1,6 milijard evrov nepovratnih sredstev. Od tega je bilo do konca marca 2014 v proračun RS povrnjenih 639,6 milijonov evrov, kar predstavlja 40,95% vseh izpogajanih sredstev za ta operativni program. Največ kohezijskih sredstev glede na odobrena sredstva in pravice porabe je bilo porabljenih za posodobitev cestne in pomorske infrastrukture (74,02% vseh dodeljenih sredstev), najmanj pa za ravnanje s komunalnimi odpadki (26 % vseh dodeljenih sredstev) in železniško infrastrukturo (26,51% vseh dodeljenih sredstev). Zaradi težav pri črpanju sredstev operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture je prišlo leta 2010 do selitve dela sredstev v operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov (področje konkurenčnosti podjetij in raziskovalne odličnosti). Del sredstev pa je bilo razporejenih tudi znotraj samega operativnega programa, in sicer iz razvojnih projektov z manjšimi možnostmi za črpanje, v razvojne projekte, kjer je za to več možnosti.

V finančni perspektivi 2007-2013 je bilo Sloveniji v okviru operativnega programa razvoja človeških virov (OP RČV) dodeljenih 755,7 milijonov evrov nepovratnih sredstev. Od tega je bilo do konca marca 2014 v proračun RS povrnjenih 528,80 milijonov evrov, kar predstavlja 69,98% vseh izpogajanih sredstev za ta operativni program. Največ kohezijskih sredstev glede na odobrena sredstva in pravice porabe je bilo porabljenih za projekte razvoja človeških virov in vseživljenjskega učenja (90,15% vseh dodeljenih sredstev). Ugotavljam, da je še vedno veliko zaostankov pri izplačilih upravičencem, na kar kaže

velika razlika med vrednostjo podpisanih pogodb (738,38 milijona evrov) in vrednostjo izplačil upravičencem (576,99 milijonov evrov). Razlogi za to so lahko na strani izvajalcev, ki zamujajo s pripravo zahtevkov za izplačilo zaradi prezahtevnih postopkov, na strani resornih ministrstev, ki zamujajo s pregledovanjem zahtevkov za plačilo ali pa na strani projektnih ciklov, ki so dolgi in pri katerih do plačil pride na koncu samega projekta. Eden izmed možnih razlogov za omenjeno problematiko je lahko tudi dejstvo, da so največji upravičenci sredstev iz nacionalnega proračuna majhne in finančno šibke občine ter neprofitne organizacije, ki brez ustrezne pomoči niso zmožne pravilno izpeljati odobrenih projektov ter upravičeno uveljaviti stroškov projektov, kar je predpogoj za pridobitev sredstev iz nacionalnega proračuna.

Ugotavljam, da je imela gospodarska kriza največ učinkov na črpanje sredstev operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture (OP ROPI). Menim, da so glavni vzroki za zaostanke pri črpanju evropskih sredstev, poleg negativnih učinkov gospodarske krize (kreditni krč in problem zagotavljanja lastnih sredstev upravičencev) tudi težave s pridobivanjem zemljišč in različnih dovoljenj, likvidnostne težave izvajalcev projektov (posebej v gradbeništvu), plačilna nedisciplina, težave z javnimi naročili, pogosti revizijski postopki, predolgi pritožbeni postopki ter slabo ali nepravočasno pripravljena projektna in investicijska dokumentacija. Nadomeščanje projektov, ki se ne bodo izpeljali do konca leta 2015, z rezervnimi projekti, katerih izvedba je bolj realnejša, je pomemben korak k pospešenemu črpanju kohezijskih sredstev glede obsega črpanja, ni pa dolgoročna rešitev kar zadeva kvaliteto črpanja kohezijskih sredstev oziroma strateške interese Slovenije. Zato menim, da začasna opustitev projekta izgradnje drugega tira železniške proge Koper-Divača in njegova nadomestitev z drugimi projekti sekundarnega pomena na področju železniške ali okoljske infrastrukture lahko pripeljeta do poslabšanja položaja Slovenije kot pomembne tranzitne države z ustrezno logistično infrastrukturo. V tem primeru bi tudi Luka Koper lahko izgubila pomen logističnega centra regije, kar je v času velike konkurence s strani sosednjih držav lahko precej tvegano.

Kohezijska politika bo tudi v novi finančni perspektivi 2014-2020 predstavljala osrednjo politiko razvoja Evropske unije, njenih držav članic in regij. V tem obdobju se bo morala soočiti in spopasti z marsikaterimi izzivi in problemi, kot so gospodarska in finančna kriza, doseganje ciljev strategije Evropa 2020, vključevanje novih držav članic idr. Prav gospodarska kriza pa je lahko tudi izziv za uspešnejše črpanje kohezijskih sredstev, ki v času krize predstavljajo edina razvojna sredstva. Neustrezno izvajanje kohezijske politike, obstoječe slabosti in neustrezno upravljanje s sredstvi kohezijske politike lahko predstavljajo izredno velik problem. Pri tem veliko odgovornost nosijo države in njihove institucije, da tudi v času gospodarske krize omogočajo vlagateljem, do čim hitrejše realizacije in izvedbe prioritetnih in strateško pomembnih projektov.

Menim, da ima Slovenija ob enaki dinamiki črpanja velike možnosti, da v celoti počrpa kohezijska sredstva namenjena operativnim programom za finančno obdobje 2007-2013 do

konca leta 2015. V novi finančni perspektivi 2014-2020 bo na voljo manj kohezijskih sredstev, kot v prejšnji finančni perspektivi, kar pomeni nujnost po še večji osredotočenosti sredstev. V prihodnjih letih bo potrebno evropska kohezijska sredstva predvsem usmerjati v zaposlovanje mladih, tehnološki razvoj in inovacije, povečevanje konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij, varovanju okolja in prilagajanju podnebnim spremembam ter preprečevanju onesnaževanja, ureditvi prometne infrastrukture. V novi finančni perspektivi bo zelo pomembno, da bomo k črpanju evropskih sredstev pristopili bolj osredotočeno, bolj razvojno naravnani in predvsem bolj usmerjeni v podporo znanja, ki ga slovensko gospodarstvo potrebuje za izhod iz gospodarske in finančne krize ter za dvig konkurenčnosti.

LITERATURA IN VIRI

1. Absorpcijska sposobnost. (2007, 29. april). *Finance*. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.finance.si/180834/Absorpcijska-sposobnost?metered=yes&sid=385331928
2. Aljančič, M., & Bogdanovič, S. D. (2000). *Regionalna politika.* Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
3. Aljančič, M., & Horvat, A. (2001). *Regionalna politika Evropske unije in strukturni skladi.* Ljubljana: Informacijski center delegacije Evropske komisije v Sloveniji.
4. Aristovnik, A., & Lah, N. (2007). Uspešnost Slovenije pri črpanju kohezijskih sredstev v obdobju 2004-2006. *Uprava, V, 4/2007*, 25-47.
5. Bollen, F., Hartwig, I., & Nicolaides, P. (2000). *EU structural founds beyond Agenda 2000: Reform and Implications for current and future member states.* Maastricht: European institute of public administration.
6. *Cilj 3 teritorialno sodelovanje*. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.cilj3.mzip.gov.si/index.php?id=132&lang=sl&PHPSESSID=82d4998a1e558f22
7. Evropska investicijska banka - EIB. (2014). *Evropska investicijska banka*. Luxembourg: Evropska investicijska banka.
8. Evropska komisija. (b.l.-a). Evropska kohezijska sredstva – ključni statistični podatki. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_sl.cfm.
9. Evropska komisija. (b.l.-b). Program čezmejnega sodelovanja "Slovenija-Avstrija". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1307&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
10. Evropska komisija. (b.l.-c). Operativni program "Slovenija-Italija". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1314&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
11. Evropska komisija. (b.l.-d). Operativni program čezmejnega sodelovanja "Slovenija-Madžarska". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1306&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
12. Evropska komisija. (b.l.-e). Operativni program čezmejnega sodelovanja "Slovenija-Hrvaška". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1349&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
13. Evropska komisija. (b.l.-f). Operativni program čezmejnega sodelovanja Jadran 2007-2013. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1346&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20

14. Evropska komisija. (b.l.-g). Operativni program "Alpski prostor". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1258&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
15. Evropska komisija. (b.l.-h). Operativni program "Srednja Evropa". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1294&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
16. Evropska komisija. (b.l.-i). Operativni program "Jugovzhodna Evropa". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1323&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
17. Evropska komisija. (b.l.-j). Operativni program "Program Mediteran". Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1298&LAN=20&gv_per=2&gv_defL=20
18. Evropska komisija. (b.l.-k). Razvojni programi 2007-2013. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?x=0&y=0&QueryText=razvojni+programi&swlang=sl
19. Evropska komisija. (2000). *Structural Actions 2000-2006: Commentary and Regulations : the Structural Funds, the Cohesion Fund, the Instrument for Structural Policies for Pre-accession.* Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
20. Evropska komisija. (2007a). *Kohezijska politika 2007-2013, komentarji in uradna besedila.* Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
21. Evropska komisija. (2007b). *Evropski socialni sklad – 50 let vlaganja v ljudi.* Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
22. Evropska komisija. (2014a). *EU budget 2013, Financial report.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.
23. Evropska komisija. (2014b). *Sredstva EU v moji državi, Slovenija.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.
24. EU-skladi. (b.l.). Programsko obdobje 2014-2020. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/2014-2020
25. EU-skladi. (2012). Kohezijski e-kotiček, številka 44, 6/2012. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/za-medije/novice-in-sporocila-za-javnost/e-novice/kohezijski-e-koticek/files/e-koticek-st-44.pdf.
26. EU-skladi. (2013a). Kohezijski e-kotiček, številka 55, 6/2013. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/za-medije/novice-in-sporocila-za-javnost/e-novice/kohezijski-e-koticek/files/e-novice-junij.pdf.

27. EU-skladi. (2013b). Kohezijski e-kotiček, številka 59, 10/2013. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/za-medije/novice-in-sporocila-za-javnost/e-novice/kohezijski-e-koticek/files/e-novice-oktober.pdf.
28. EU-skladi. (2013c). Kohezijski e-kotiček, številka 51, 2/2013. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/za-medije/novice-in-sporocila-za-javnost/e-novice/kohezijski-e-koticek/files/e-novice-februar-51.pdf.
29. EU-skladi. (2013d). Kohezijski e-kotiček, številka 50, 1/2013. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/za-medije/novice-in-sporocila-za-javnost/e-novice/kohezijski-e-koticek/files/e-novice-januar.pdf.
30. EU-skladi. (2013e). Kohezijski e-kotiček, številka 54, 5/2013. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/za-medije/novice-in-sporocila-za-javnost/e-novice/kohezijski-e-koticek/files/e-novice-maj-1.pdf.
31. EU-skladi. (2013f). Kohezijski e-kotiček, številka 58, 9/2013. Najdeno 7. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.alppeca.si/files/userfiles/Kohezijski%20ekoti%C4%8Dek/2013/e_novice_9_2013.pdf
32. Farič, M. (1999). *Nove zamisli regionalnega razvoja kot podlaga za oblikovanje sodobne regionalne politike* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
33. Fontaine, P. (2007). *Evropa v 12 poglavjih.* Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
34. Inforegio. (2008). *Kohezijska politika EU 1988-2008: vlaganje v prihodnost Evrope.* Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
35. Inforegio. (2013). *Kohezijska politika 2014-2020. Uspehi se vrstijo*. Bruselj: Urad za uradne publikacije.
36. Iskra, S. (2009). Evropska kohezijska politika in možnosti črpanja EU sredstev. *Zbornik 6. študentske konference Fakultete za management Koper,* (str. 259-265). Najdeno 4. decembra 2014 na spletnem naslovu http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-033-8/prispevki/Iskra%20Sergej.pdf
37. Jovanović, M. N. (1997). *European economic integration: limits and prospects.* London: Routledge.
38. Krajnc, B. (2001). *Regionalna politika in njeno izvajanje v Sloveniji* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
39. McDonald, F., & Dearden, S. (1994). *European Economic Integration* (2nd ed..) New york: Longman.
40. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo - MGRT. (b.l.-a). Programski dokumenti Slovenije 2007-2013. Najdeno 4. avgusta 2014 na spletnem naslovu http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/evropska_kohezijska_politika/izvajanje_evropske_kohezijske_politike_v_republiki_sloveniji/kohezijska_politika_v_obdobju_2007_2013/programski_dokumenti_slovenije_2007_2013/
41. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. (b.l.-b). Spremembe Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 in Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-

2013. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.eu-skladi.si/predpisi/operativni-programi/2007-2013/programski-dokumenti-slovenije-za-obdobje-2007-2013

42. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. (b.l.-c.). Utemeljitev opredelitve ključnih prioritet in okvirnega razreza sredstev za programsko obdobje 2014-2020. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.svrk.gov.si/fileadmin/svrk.gov.si/pageuploads/Dokumenti_za_objavo_na_vstopni_strani/Prioritete_in_razrez_sredstev__splet_131122.pdf
43. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. (2007). Operativni program razvoja človeških virov za odboje 2007 – 2013. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/op_ess_final.pdf.
44. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. (2014). *Poročilo o črpanju sredstev Evropske kohezijske politike 2007-2013 za leto 2013.* Ljubljana: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.
45. Ministrstvo za finance - MF. (b.l.-a). Evropska investicijska banka. Najdeno 4. avgusta 2014 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodni_financni_odnosi/mednarodno_sodelovanje/evropska_investicijska_banka_eib/#c678
46. Ministrstvo za finance (2007). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2007.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
47. Ministrstvo za finance (2008). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2008.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
48. Ministrstvo za finance (2009). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2009.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
49. Ministrstvo za finance (2010). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2010.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
50. Ministrstvo za finance (2011). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2011.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
51. Ministrstvo za finance (2012). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2012.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
52. Ministrstvo za finance (2013). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2013.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
53. Ministrstvo za finance (2014). *Neto položaj državnega proračuna RS do proračuna EU v letu 2014.* Ljubljana: Ministrstvo za finance, Direktorat za proračun.
54. Ministrstvo za infrastrukturo in prostor - MZIP. (2013). *Rekonstrukcija, elektrifikacija in nadgradnja železniške proge PRAGERSKO–HODOŠ za hitrosti do 160 km/h, modernizacija nivojskih prehodov in izvedba podhodov na železniških postajah.* Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo in prostor.
55. Ministrstvo za zdravje - MZ. (b.l). Projekt eZdravje. Najdeno 31. julija 2014 na spletnem naslovu

http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/eZdravje/predstavitev/N_Kratka_predstavitev_projekta_za_splet_feb10.pdf
56. Moussis, N. (1999). *Evropska unija: pravo, ekonomija, politika.* Ljubljana: Littera picta.
57. Mrak, M., Mrak, M., & Rant, V. (2004). *Kohezijska politika Evropske unije.* Ljubljana: Samozaložba.
58. Mrak, M., & Wostner, P. (2005). Absorpcijska sposobnost Republike Slovenije za črpanje sredstev EU. *IB revija, 39 (3),* (str. 4-21). Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
59. Mulec, B. (2008). *Kohezijska politika Evropske unije in problemi njene implementacije s posebnim poudarkom na Republiki Sloveniji in državah jugovzhodne Evrope.* Ljubljana: Koščak.
60. Novaković, D. (2003). *Regionalna razvojna koalicija v Idrijsko-Cerkljanski regiji s poudarkom na odnosu med občinama, velikimi podjetji ter malimi in srednjimi podjetji* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
61. Operativni program Slovenija-Avstrija - SIAT. (b.l.). Operativni program - čezmejno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013. Najdeno 6. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.si-at.eu/images/uploads/OP_SI-AT_2007-2013_21-12-07_sl.pdf
62. Pečar, J. (2002). *Regionalni vidiki razvoja Slovenije (in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001).* Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
63. Peterson, J. & Bomberg, E. (1999). *Decision-Making in the European Union.* New York: St. Martin's Press.
64. *Schumanova deklaracija - 9. maj 1950.* Najdeno 25. julija 2013 na spletnem naslovu http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/schuman-declaration/index_sl.htm
65. Statistični urad Republike Slovenije. (b.l.). Karte in šifranti osnovnih prostorskih enot. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.stat.si/doc/reg/karte%20zadnje/NUTS2_ESTAT_zaslon.jpg
66. Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko - SVLR. (2008a). *Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013.* Ljubljana: Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
67. Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (2008b). *Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013.* Ljubljana: Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
68. Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (2008c). *Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013.* Ljubljana: Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
69. Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (2009). *Priročnik za prijavitelje projektov na področju ESS.* Ljubljana: Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

70. Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (2014). *Poročilo o predhodnem vrednotenju za Operativni program razvoja človeških virov 2007-2013*. Ljubljana: Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
71. Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko - SVRK. (b.l.-a). EKP 2014-2020. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.svrk.gov.si/si/delovna_podrocja/evropska_kohezijska_politika/ekp_2014_2020/
72. Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. (b.l.-b.). Evropsko teritorialno sodelovanje. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.svrk.gov.si/si/delovna_podrocja/evropsko_teritorialno_sodelovanje/
73. Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. (2014). *Poročilo o črpanju sredstev Evropske kohezijske politike 2007-2013*. Ljubljana: Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.
74. Šuc, D. (2012). *Črpanje sredstev kohezijske politike v Sloveniji v obdobju 2007-2011*. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
75. Tsoukalis, L. (1993). *The New European Economy* (2nd ed..) New York: Oxford University Press.
76. Urad Vlade Republike Slovenije za informiranje. (2003). *Slovenija in Evropska unija o pogajanjih in njihovih posledicah.* Ljubljana: Urad Vlade Republike Slovenije za informiranje.
77. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. (b.l.-a). Pogajanja o finančni perspektivi 2007-2013. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.evropa.gov.si/si/financiranje-in-proracun/vecletni-financni-okvir/pogajanja-o-financni-perspektivi-2007-2013/
78. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. (b.l.-b). Zgodovinski mejniki. Najdeno 4. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.evropa.gov.si/si/kratka-predstavitev/zgodovinski-mejniki/
79. Uredba (ES) št. 1080/2006. (2006). *Uradni list Evropske unije* št. L210/1, 31.7.2006.
80. Vršaj, E. (2002). *Slovenija v Evropski uniji.* Koper: Ognjišče.
81. Wostner, P. (2005). *Kako do denarja EU?* Ljubljana: GV založba.

PRILOGA

Priloga: Slovar tujih izrazov

Connecting Europe Facility	Instrument za povezovanje Evrope
European Agricultural Guidance and Guarantee Fund	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
European Atomic Energy Community	Evropska skupnost za jedrsko energijo
European Coal and Steel Community	Evropska skupnost za premog in jeklo
European Economic Community	Evropska gospodarska skupnost
European Investment Bank	Evropska investicijska banka
European Investment Fund	Evropski investicijski sklad
European Monetary Union	Evropska monetarna unija
European Regional Development Fund	Evropski sklad za regionalni razvoj
European Social Fund	Evropski socialni sklad
European Union	Evropska unija
Financial Instrument for Fisheries Guidance	Finančni instrument za usmerjanje ribištva
High Authority	Visoka oblast
Operating Budgetary Balance	Operativni proračunski saldo
Single European Act	Enotna evropska listina